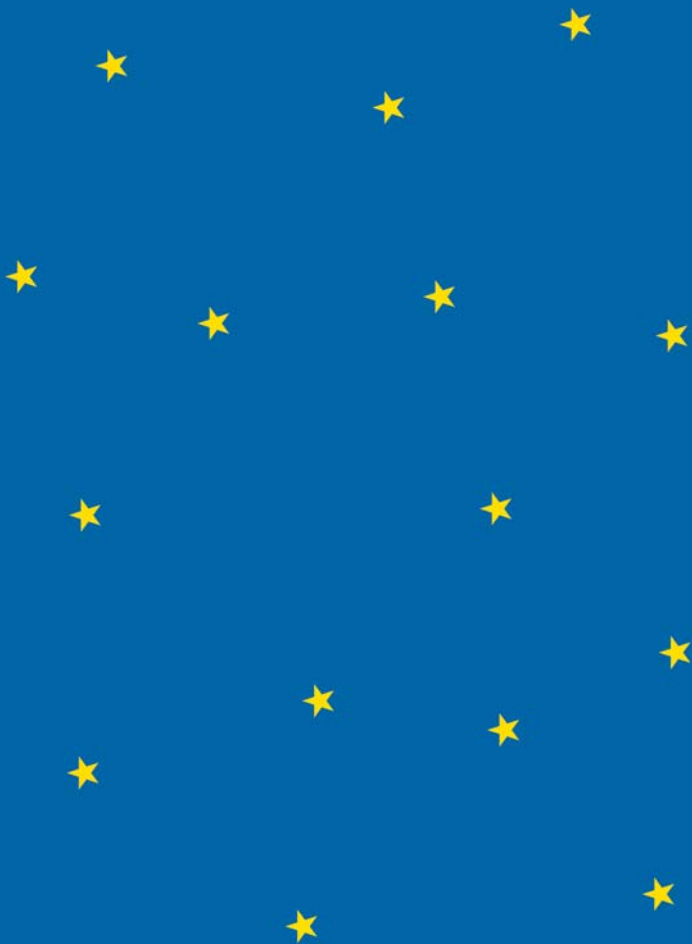

☆☆☆ MALI LEKSIKON
EUROPSKIH
INTEGRACIJA

★ MALI LEKSIKON EUROPSKIH INTEGRACIJA ☆☆☆★

POPIS POJMOVA

→ A

ACQUIS COMMUNAUTAIRE

AGENCIJE EUROPSKE UNIJE

AMSTERDAMSKI UGOVOR

ANALITIČKI PREGLED USKLAĐENOSTI ZAKONODAVSTVA

ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI

AVIS

→ B

BIJELA KNJIGA/ZELENA KNJIGA

BOLONJSKI PROCES

→ C

CARDS

CARINE 2013

CARINSKA UNIJA

CEFTA

COMITOLOGY

COREPER

COST

COST-BENEFIT ANALIZA

→ Č

ČETIRI SLOBODE

→ D

DEKLARACIJA IZ LAEKENA

DEMOKRATSKI DEFICIT

DIREKTIVA

DRŽAVA KANDIDATKINJA

DRŽAVA PRISTUPNICA

→ E

EFTA

EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

ERASMUS

EUREKA

EURO

EUROBAROMETAR

EUROJUST

EUROPA ZA GRAĐANE

EUROPODRUČJE

EUROPOL

EUROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ

EUROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA

EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

EUROPSKA KOMISIJA

EUROPSKA SIGURNOSNA I OBRAMBENA POLITIKA

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA

EUROPSKA UNIJA

EUROPSKA ZAJEDNICA

EUROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

EUROPSKA ZAJEDNICA ZA UGLJEN I ČELIK

EUROPSKA ZAKLADA ZA IZOBRAZBU

EUROPSKI FOND ZA JAMSTVA U POLJOPRIVREDI

EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ

EUROPSKI FOND ZA RIBARSTVO

EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

EUROPSKI PARLAMENT

EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURARNI RAZVOJ

- EUROPSKI PUČKI PRAVOBRANITELJ
- EUROPSKI REVIZORSKI SUD
- EUROPSKI SOCIJALNI FOND
- EUROPSKI SPORAZUMI
- EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
- EUROPSKI URED ZA SUZBIJANJE PREVARA
- EUROPSKO PARTNERSTVO
- EUROPSKO VIJEĆE
- EUROSTAT
- **F**
- FISCALIS 2013
- **G**
- GLASOVANJE KVALIFICIRANOM VEĆINOM
- GRAĐANSTVO EUROPSKE UNIJE
- **I**
- IDABC
- INSTITUCIJE ZA PROVEDBU SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU
- INTELIGENTNA ENERGIJA U EUROPI
- IPA
- ISPA
- IZVJEŠĆE O NAPRETKU
- IZVORI PRAVA
- **J**
- JEDINSTVENI EUROPSKI AKT
- JEDINSTVENO TRŽIŠTE/UNUTARNJE TRŽIŠTE
- **K**
- KONVENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPE
- KRITERIJI KONVERGENCIJE
- KRITERIJI IZ KOPENHAGENA
- KULTURA

→ **L**

LIFE+

LISABONSKA STRATEGIJA

→ **M**

MARCO POLO

MEĐUVLADINA KONFERENCIJA

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O ZAHTJEVU ZA ČLANSTVO

MLADI U AKCIJI

→ **N**

NACIONALNI PROGRAM REPUBLIKE HRVATSKE ZA PRISTUPANJE EUROPSKOJ UNIJI

NAČELO SUPSIDIJARNOSTI, SUPSIDIJARNOST

NAPREDAK - PROGRAM ZA ZAPOŠLJAVANJE I SOCIJALNU SOLIDARNOST

NUTS

→ **O**

ODBOR REGIJA

ODBOR STALNIH PREDSTAVNIKA

ODBORSKA PROCEDURA

ODLUKA

OKVIRNI PROGRAM ZA KONKURENTNOST I INOVACIJE - CIP

OLAF

OMBUDSMAN

OPĆE UPRAVE

→ **P**

PAKT ZA STABILNOST I RAST

PARIŠKI UGOVOR

PHARE

PLAN PROVEDBE SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

POGLAVLJA PREGOVORA O PRISTUPANJU

POSTUPAK PRISTANKA

POSTUPAK SAVJETOVANJA

POSTUPAK SUODLUČIVANJA

POSTUPAK SURADNJE

PРАВNA STEČEVINA

PREDSJEDANJE VIJEĆEM EU-A

PREGOVORI O PRISTUPANJU

PREPORUKA

PRETPRISTUPNA STRATEGIJA

PRETPRISTUPNI FONDOVI

PRIMARNO PRAVO EUROPSKE UNIJE

PRISTUPNO PARTNERSTVO

PRIVREMENI SPORAZUM

PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

PROGRAM CJELOŽIVOTNOG UČENJA

PROGRAMI ZAJEDNICE

PROŠIRENJE EUROPSKE UNIJE

PRVOSTUPANJSKI SUD

→ R

REGIONALNA POLITIKA

RIMSKI UGOVORI

→ S

SAPARD

SCHENGENSKI SPORAZUM

SCHUMANOV PLAN

SCREENING

SEDMI OKVIRNI PROGRAM

SEKUNDARNO PRAVO EUROPSKE UNIJE

SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI/PODRUČJE

SLOBODNE TRGOVINE
SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU
SPORAZUM O SURADNJI
STRUKTURNI FONDOVI, KOHEZIJSKI FOND
STUPOVI EUROPSKE UNIJE
SUD EUROPSKIH ZAJEDNICA

→ T

TAIEX
TEMPUS
TWINNING

→ U

UGOVOR IZ LISABONA
UGOVOR IZ NICE
UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI/
UGOVOR IZ MAASTRICHTA
UGOVOR O PRISTUPANJU
UPITNIK
UREDBA
USTAVNI UGOVOR

→ V

VIJEĆE EUROPE
VIJEĆE EUROPSKE UNIJE/VIJEĆE MINISTARA

→ Z

ZAHTJEV ZA ČLANSTVO
ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA
ZAJEDNIČKA VANJSKA I SIGURNOSNA POLITIKA

The background of the entire page is a solid blue color, decorated with numerous yellow five-pointed stars of varying sizes scattered across the surface. At the top center, there is a title in white text. To the left of the title are three yellow stars of the same size as the background stars.

☆☆☆ MALI LEKSIKON EUROPSKIH INTEGRACIJA

A → Z

→ **ACQUIS COMMUNAUTAIRE**

Vidi PRAVNA STEČEVINA

→ **AGENCIJE EUROPSKE UNIJE**

(EUROPEAN UNION AGENCIES /
AGENCES DE L'UNION EUROPÉENNE)

Agencije Europske unije su javna tijela osnovana radi provođenja određenoga tehničkoga, znanstvenoga ili administrativnoga zadatka. Prve su agencije utemeljene još tijekom 1970-ih godina, ali je većina njih započela raditi 1994. ili 1995. godine. Trenutačno postoji 31 agencija EU-a, a dijele se u četiri skupine, ovisno o aktivnostima koje provode. Prvu skupinu čine 22 agencije koje djeluju u područjima zajedničkih politika EU-a, kao što su primjerice unutarnje tržište, zaštita okoliša, zaštita potrošača, obrazovanje, promet ili javno zdravstvo. Primjeri takvih agencija su Ured za usklađivanje na unutarnjem tržištu, Europska agencija za okoliš, Ured Zajednice za biljnu raznolikost, Europsko tijelo za sigurnost prehrambenih proizvoda, Europski centar za razvoj strukovne izobrazbe, Europska agencija za zrakoplovnu sigurnost, Europska agencija za ocjenu medicinskih proizvoda. Drugu skupinu čine 3 agencije koje djeluju u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike (npr. Europska agencija za obranu), a treću skupinu čine 3 agencije koje djeluju u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim postupcima među državama članicama EU-a (npr. Ured europske policije – EUROPOL). Četvrta skupina sastoji se od triju izvršnih agencija koje olakšavaju upravljanje pojedinim programima, primjerice Izvršna agencija za konkurentnost i inovacije.

→ **AMSTERDAMSKI UGOVOR**

(*TREATY OF AMSTERDAM / TRAITÉ D'AMSTERDAM*)

Amsterdamski ugovor je rezultat rada međuvladine konferencije započete u Torinu 1996. godine. Ministri vanjskih poslova država članica potpisali su ga u listopadu 1997. godine, a stupio je na snagu 1999. godine. Pravno, Ugovor sadrži neke dodatke Ugovoru o Europskoj uniji (Ugovoru iz Maastrichta) i kao takav ne zamjenjuje druge ugovore, nego ravnopravno ulazi u pravne akte Unije. Najvažnije izmjene uvedene Amsterdamskim ugovorom jesu: jačanje uloge Europskoga parlamenta (veći broj odluka koje se donose postupkom suodlučivanja), uvođenje fleksibilnosti, mogućnost suspenzije države članice iz postupka donošenja odluka, prenošenje dijela odredaba koje se odnose na suradnju u području pravosuđa i unutarnjih poslova (treći stup) u prvi stup EU-a (vizni režim, azil, suradnja među sudovima u civilnim pitanjima), uvrštavanje Schengenskoga sporazuma u pravnu stečevinu EU-a, izmjene odredaba o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici, uključivanje socijalnoga protokola u tekst Ugovora, te isticanje borbe za većom zaposlenošću kao cilja Unije.

→ **ANALITIČKI PREGLED USKLAĐENOSTI ZAKONODAVSTVA**

Vidi *SCREENING*

→ **ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI**

(*COST-BENEFIT ANALYSIS / ANALYSE COÛTS-BÉNÉFICES*)

Analiza troškova i koristi procjena je relativne vrijednosti promjena u odnosu na postojeće ili predložene situacije ili projekte. Njome se metodološki ispituju troškovi, koristi i rizici

svih opcija, te se određuju troškovno najučinkovitiji načini postizanja zadanih ciljeva. U kontekstu europskih integracija analiza troškova i koristi služi procjeni učinaka integracije na trgovinu, monetarnu i fiskalnu politiku te na pojedine sektore.

→ **AVIS**

Vidi MIŠLJENJE O ZAHTJEVU ZA ČLANSTVO

B

→ **BIJELA KNJIGA/ZELENA KNJIGA**
(*WHITE PAPER/GREEN PAPER - LIVRE BLANC/
LIVRE VERT*)

Bijela knjiga je vrsta dokumenta Europske komisije koji sadrži prijedloge budućih aktivnosti Zajednice u pojedinim područjima. Ponekad bijela knjiga slijedi zelenu knjigu, koju Komisija izdaje kako bi počela savjetovanje o nekom pitanju na europskoj razini. U kontekstu približavanja država srednje i istočne Europe europskim integracijama Europska komisija je 1995. godine izdala “Bijelu knjigu o pripremi zemalja srednje i istočne Europe za uključivanje u unutarnje tržište Europske unije” kao vodič pridruženim državama srednje i istočne Europe u procesu usklađivanja zakonodavstva u području uređenja unutarnjega tržišta. Taj dokument obrađuje 22 od ukupno 31 poglavlja propisa sadržanih u sklopu pravne stečevine EU-a.

→ **BOLONJSKI PROCES**

(*BOLOGNA PROCESS / LE PROCESSUS DE BOLOGNE*)

Bolonjski je proces započeo 19. lipnja 1999. kada je 29 europskih zemalja potpisalo Bolonjsku deklaraciju. Cilj je toga procesa da se do 2010. godine stvori europski prostor

visokoga obrazovanja. Dotad bi trebali biti usklađeni sustavi dodiplomskoga i poslijediplomskoga studija u svim državama potpisnicama te jedinstveni bodovni sustav ocjenjivanja koji bi studentima i profesorima olakšao studiranje i rad u državama potpisnicama. Bolonjski proces stavlja naglasak na praćenje i poboljšavanje kvalitete visokoga obrazovanja te na važnost učenja i cjeloživotnoga obrazovanja. Posebna se pozornost posvećuje razvoju modula, studija i kurikuluma s europskim sadržajima. Hrvatska je potpisala Bolonjsku deklaraciju u svibnju 2001. godine, a za organiziranje, koordinaciju i praćenje ostvarivanja bolonjskoga procesa u Hrvatskoj je zadužena Nacionalna skupina osnovana pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

→ **CARDS**

*(COMMUNITY ASSISTANCE FOR
RECONSTRUCTION, DEVELOPMENT AND
STABILISATION / AIDE COMMUNAUTAIRE A LA
RECONSTRUCTION, AU DEVELOPPEMENT ET
A LA STABILISATION)*

CARDS (Pomoć Zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji) program je tehničko-financijske pomoći Europske unije usvojen u prosincu 2000. godine za razdoblje 2001.-2006. godine. Njegov je osnovni cilj potpora državama jugoistočne Europe u aktivnom sudjelovanju u Procesu stabilizacije i pridruživanja. Države korisnice programa, osim Hrvatske, jesu Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i Srbija, a ukupna mu je vrijednost 4,66 milijardi eura. Prioriteti su programa CARDS:

- obnova, demokratska stabilizacija i povratak izbjeglica,
- razvoj institucionalnoga i zakonodavnoga okvira koji će poduprijeti demokraciju, vladavinu prava i prava manjina,

- civilno društvo, nezavisnost medija i tržišno gospodarstvo,
- održivi gospodarski i socijalni razvoj,
- promicanje regionalne, transnacionalne i prekogranične suradnje između država korisnica, između njih i država članica EU-a, te između njih i država kandidatkinja za članstvo u EU.

CARDS se sastoji od nacionalne sastavnice, tj. sredstava koja se dodjeljuju pojedinačnoj zemlji, i regionalne sastavnice, tj. sredstava koja koristi nekoliko zemalja za provođenje projekata regionalnog značenja. Hrvatska je bila korisnica nacionalne sastavnice CARDS-a od 2001. godine do stjecanja statusa države kandidatkinje 2004. godine, te korisnica regionalne sastavnice u razdoblju 2001. -2006. godine. U okviru programa CARDS Hrvatskoj je ukupno dodijeljeno 262 milijuna eura iz nacionalne sastavnice i 179,6 milijuna eura iz regionalne sastavnice. U drugim državama korisnicama program CARDS je od početka 2007. godine zamijenjen novim integriranim programom IPA.

→ **CARINE 2013**

(CUSTOMS 2013 / DOUANE 2013)

Carine 2013 je program Zajednice predviđen za razdoblje 2008. – 2013. Namijenjen je olakšavanju trgovine i suzbijanju prevara radi zaštite financijskih i sigurnosnih interesa Europske unije i njezinih građana. U programu osim država članica mogu sudjelovati i države kandidatkinje kako bi im se pružila potpora u pripremi za uvjete jedinstvenoga tržišta te u provedbi carinske kontrole na vanjskim granicama EU-a nakon njihova ulaska u članstvo.

→ **CARINSKA UNIJA**
(*CUSTOMS UNION / UNION DOUANIÈRE*)

Carinska unija je takav oblik udruživanja država pri kojem države u uniji sporazumno ukidaju carine u međusobnoj razmjeni te uvode zajedničke carine na uvoz proizvoda iz trećih zemalja. Carinska unija bila je glavno gospodarsko uporište Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice iz 1957. godine, koji je već tada težio stvaranju zajedničkoga tržišta i ostvarivanju četiriju sloboda.

→ **CEFTA**
(*CENTRAL EUROPEAN FREE TRADE AGREEMENT /
ACCORD DE LIBRE ÉCHANGE CENTRE EUROPÉENNE - ALECE*)

Osnovni su ciljevi CEFTA-e (Sporazuma o osnivanju srednjoeuropske zone slobodne trgovine): usklađivanje razvoja gospodarskih odnosa među državama potpisnicama razvojem trgovine, ubrzanjem razvoja trgovinskih aktivnosti, podizanjem životnoga standarda i osiguranjem boljih mogućnosti zapošljavanja, povećanjem produktivnosti te postizanjem financijske stabilnosti. Sporazum o slobodnoj trgovini srednje Europe potpisale su 1992. godine tadašnja Čehoslovačka, Mađarska i Poljska. Godine 1996. CEFTA-i se pridružuje Slovenija, 1997. Rumunjska, a 1999. godine i Bugarska. CEFTA djeluje kao jedna od pripremnih aktivnosti na putu k punopravnomu članstvu u EU. Također, cilj je CEFTA-e osiguravanje istovjetnoga trgovinskoga tretmana među državama potpisnicama te uklanjanje trgovinskih zapreka, što pridonosi uravnoteženom razvoju i širenju trgovine u svijetu. Uvjeti su članstva u CEFTA-i: potpisan ugovor o pridruživanju

s EU-om, članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, odnosno poštivanje odredbi te organizacije, te pristanak svih članica CEFTA-e. Članstvo u CEFTA-i prestaje kada država postane članica EU-a, tako da su Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija prestale biti članicama CEFTA-e 2004. godine, a Bugarska i Rumunjska 2007. Republika Hrvatska je punopravno članstvo u CEFTA-i stekla 1. ožujka 2003. godine. Makedonija postaje članica 2006. godine. Od godine 2007. članice CEFTA-e su, osim Hrvatske i Makedonije, Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Moldova, Srbija i UNMIK Kosovo.

→ **COMITOLGY**

Vidi ODBORSKA PROCEDURA

→ **COREPER**

Vidi ODBOR STALNIH PREDSTAVNIKA

→ **COST**

(EUROPEAN COOPERATION IN THE FIELD OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL RESEARCH / COOPÉRATION EUROPÉENNE DANS LE DOMAINE DE RECHERCHE SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE)

COST je najstariji okvir za suradnju u području znanstvenoga i tehničkoga istraživanja na europskome prostoru. Uspostavljen je 1971. godine. Osnovni je cilj programa zajedničko planiranje istraživačkih projekata, koje financiraju pojedine države u području informacijske tehnologije, telekomunikacija, oceanografije, metalurgije, materijala, zaštite okoliša, poljoprivrede, meteorologije, prehrambene tehnologije, medicinskih istraživanja i zdravstva. U njemu sudjeluju 34

članice i 1 država suradnica: 27 država EU-a, Hrvatska, Island, Makedonija, Norveška, Srbija, Švicarska, Turska i Izrael, koji ima status države suradnice. Osim navedenih u pojedinim aktivnostima COST-a sudjeluju i institucije iz drugih europskih te izvan europskih država (primjerice Armenije, Australije, Indije, Japana, Kanade, Kine, SAD-a, Rusije, Ukrajine). U Republici Hrvatskoj za suradnju u sklopu COST-a zaduženo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

→ **COST-BENEFIT ANALIZA**

Vidi ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI

Č

→ **ČETIRI SLOBODE**

(*FOUR FREEDOMS /
LES QUATRE LIBERTÉS*)

Vidi JEDINSTVENO TRŽIŠTE

D

→ **DEKLARACIJA IZ LAEKENA**

(*LAEKEN DECLARATION /
DÉCLARATION DE LAEKEN*)

Vidi KONVENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPE

→ **DEMOKRATSKI DEFICIT**

(*DEMOCRATIC DEFICIT / DÉFICIT DEMOCRATIQUE*)

Demokratski deficit je pojam koji se upotrebljava za opisivanje činjenice da je zbog složenosti svojega ustrojstva i načina odlučivanja Europska unija nedovoljno demokratska te da je prosječnomu građaninu daleka i nerazumljiva. U stručnoj se

literaturi ovaj pojam odnosi i na institucionalni ustroj EU-a kojim dominiraju Vijeće Europske unije i Europska komisija, institucije koje kombiniraju zakonodavne i izvršne ovlasti, uz razmjerno slabiju ulogu Europskoga parlamenta, jedine institucije čiji su članovi izabrani na izravnim izborima. No, s obzirom na jačanje uloge Europskoga parlamenta tijekom godina i mnoge inicijative za pojednostavljivanje organizacije i donošenja odluka u EU-u te veću transparentnost u radu institucija Unije, demokratski se deficit postupno smanjuje.

→ **DIREKTIVA**

(DIRECTIVE / DIRECTIVE)

Direktiva je, uz uredbu, najvažniji pravni akt Zajednice. Direktiva obvezuje u pogledu rezultata koji se njome ostvaruje, ali nacionalnim vlastima prepušta izbor forme i metode provedbe. Za razliku od uredbe, direktiva služi približavanju, a ne potpunomu ujednačivanju prava država članica Unije. Zato se direktivom zadaje cilj koji se mora postići, dok su države članice obvezne prenijeti direktivu u svoj nacionalni sustav, birajući pritom formu (zakon, podzakonski akt i sl.). U slučaju da država članica nepravilno prenese direktivu ili to uopće ne učini u zadanom roku, temeljem prakse Suda Europskih zajednica uspostavljeno je pravilo da se fizička ili pravna osoba može izravno pozivati na direktivu i prava koja iz nje proizlaze pred nacionalnim tijelima države članice. Ugovor iz Lisabona ne predviđa promjene u naravi direktive.

→ **DRŽAVA KANDIDATKINJA**
(*CANDIDATE COUNTRY / PAYS CANDIDAT*)

Država kandidatkinja je država koja je zatražila punopravno članstvo u Europskoj uniji i kojoj je, temeljem pozitivnoga mišljenja Europske komisije, Europsko vijeće odobrilo status države kandidatkinje za članstvo. Status države kandidatkinje trenutačno imaju Hrvatska, Makedonija i Turska.

→ **DRŽAVA PRISTUPNICA**
(*ACCEDING COUNTRY / PAYS ADHÉRENT*)

Država pristupnica je država koja je ispunila kriterije za članstvo, zaključila pregovore o članstvu u EU-u, potpisala ugovor o pristupanju s EU-om i koja čeka punopravno članstvo u Uniji. Taj se izraz u posljednje vrijeme najčešće odnosio na države srednje i istočne Europe te na Maltu i Cipar, u razdoblju prije njihova ulaska u punopravno članstvo Europske unije 1. svibnja 2004. godine, odnosno 1. siječnja 2007.

E → **EFTA**
(*EUROPEAN FREE TRADE ASSOCIATION – EFTA / ASSOCIATION EUROPÉENNE DE LIBRE-ÉCHANGE – AELE*)

EFTA, tj. Europsko udruženje slobodne trgovine, međunarodna je organizacija koja ujedinjuje tržišta Islanda, Lihtenštajna, Norveške i Švicarske u područje slobodne trgovine i koja je istodobno platforma za sudjelovanje triju članica, Islanda, Lihtenštajna i Norveške, u Europskome gospodarskom prostoru zajedno s 27 država članica EU-a. EFTA je uspostavljena stupanjem na snagu Konvencije

iz Stockholma, a osnovale su je 1960. godine Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Velika Britanija kao alternativu tadašnjoj Europskoj ekonomskoj zajednici. Cilj je EFTA-e bio stvaranje područja slobodne trgovine među njezinim članicama te uspostava gospodarske unije. Island se priključio EFTA-i 1970. godine, Finska je od 1961. godine bila pridružena članica, 1986. je postala punopravnom članicom, a Lihtenštajn je postao članicom EFTA-e 1991. godine. Danska, Velika Britanija, Portugal, Austrija, Finska i Švedska s vremenom su postale članice EU-a, čime je njihovo članstvo u EFTA-i prestalo. Sve su današnje članice EFTA-e, osim Švicarske, ujedno i članice Europskog gospodarskoga prostora. Aktivnosti suvremene EFTA-e usmjerene su na monitoring i upravljanje odnosima među državama članicama EFTA-e, na upravljanje sporazumom o Europskome gospodarskom prostoru u kontekstu EFTA-e, te na koordinaciju odnosa s trećim zemljama.

→ **EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA**

*(ECONOMIC AND MONETARY UNION /
UNION ÉCONOMIQUE ET MONÉTAIRE)*

Ekonomska i monetarna unija (EMU) je proces kojim države članice Europske unije usklađuju svoju ekonomsku i monetarnu politiku s krajnjim ciljem usvajanja jedinstvene valute – eura. Stvaranje EMU-a odvijalo se u tri faze. U prvoj je fazi (1990. – 1993.) namjera bila da se osigura slobodno kretanje kapitala i ostvari koordinacija ekonomske politike te uža suradnja među središnjim bankama; u drugoj je fazi (1994. – 1998.) cilj bio približavanje ekonomske i monetarne politike država članica kako bi se osigurala stabilnost cijena i javnih financija;

cilj je treće faze (od siječnja 1999.) bio osnivanje Europske središnje banke, utvrđivanje tečaja i uvođenje jedinstvene valute. Ugovorom iz Maastrichta, potpisanim 1992. godine, u potpunosti je razrađen cilj postizanja monetarne unije te metode i vremenski okvir njezina stvaranja. Za 12 novih članica Europske unije sudjelovanje je u EMU-u obvezno. Naime, potpisom pristupnih ugovora one su prihvatile cilj monetarne unije kao dio pravne stečevine EU-a. Dok ne ispune kriterije konvergencije, imaju status država članica s odstupanjem. Za provedbu europske monetarne politike zadužena je Europska središnja banka.

→ ERASMUS

(EUROPEAN COMMUNITY ACTION SCHEME FOR THE MOBILITY OF UNIVERSITY STUDENTS / PROGRAMME D'ACTION COMMUNAUTAIRE EN MATIÈRE DE MOBILITÉ DES ÉTUDIANTS UNIVERSITAIRES)

Erasmus je program Zajednice namijenjen poticanju mobilnosti u području visokoga školstva. Uveden je 1987. godine radi povećanja mobilnosti studenata unutar tadašnje Europske zajednice, poslije i Europskoga gospodarskoga prostora, a sada je otvoren i državama kandidatkinjama te državama Procesu stabilizacije i pridruživanja. Studentima visokoškolskih ustanova, u državama koje u programu sudjeluju, Erasmus omogućuje studij u drugoj državi u trajanju od 3 do 12 mjeseci. Iako središnji dio ovoga programa zauzima razmjena studenata među sveučilištima država koje u njemu sudjeluju, on također potiče razmjenu profesora, transnacionalni razvoj nastavnih programa te paneuropske tematske mreže, kao i ukupni razvitak Europskoga prostora visokog obrazovanja. Ime je dobio po filozofu, teologu i humanistu Erazmu Roterdamskomu

(1465. – 1536.), koji je živio i radio u različitim dijelovima Europe, vjerujući kako samo kontakti s drugim zemljama mogu donijeti znanje i iskustvo za kojima je tragao. Erasmus je u razdoblju 2007.-2013. kao jedna od aktivnosti ukllopljen u Program cjeloživotnog učenja, koji obuhvaća općenito projekte namijenjene suradnji u području obrazovanja. U razdoblju od 2004. do 2008. godine aktivan je i program Erasmus Mundus, koji omogućuje studentima iz trećih zemalja (koje nisu članice EU-a, Europskoga gospodarskoga prostora, države kandidatkinje ili države Procesu stabilizacije i pridruživanja) stipendiranje na poslijediplomskim studijima na sveučilištima u državama sudionicama programa Erasmus.

→ **EUREKA**

Eureka je europski program međunarodne suradnje među poduzećima, razvojno-istraživačkim centrima i sveučilištima država članica toga programa, pokrenut 1985. godine radi povećanja konkurentnosti i inovativnosti europskih poduzeća. Eureka danas okuplja i povezuje tvrtke i istraživačke institute iz 38 država članica. Republika je Hrvatska postala punopravnom članicom programa 23. lipnja 2000. godine, a za suradnju u sklopu toga programa zaduženo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

→ **EURO**

Euro je jedinstvena valuta koju je 1. siječnja 1999. godine prihvatilo 11 država članica Europske unije (Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal i Španjolska) radi potpunoga ukidanja

nacionalnih valuta. Danska i Velika Britanija koristile su pravo ostajanja izvan europodručja (prema Ugovoru iz Maastrichta), a Grčka i Švedska formalno nisu zadovoljile kriterije konvergencije do spomenutoga datuma. Grčka je, zadovoljivši navedene kriterije, ušla u europodručje 2001. godine, dok je Švedska i dalje izvan europodručja s obzirom na to da su njezini građani na referendumu dva puta odbili prihvaćanje jedinstvene valute. Uvođenje eura kao jedinstvene valute u Europskoj uniji treća je faza stvaranja Ekonomske i monetarne unije. Novčanice i kovanice eura puštene su u optjecaj 1. siječnja 2002. godine, dok je potpuna zamjena nacionalnih valuta obavljena krajem veljače 2002. godine. Godine 2007. euro je uvela Slovenija, a 2008. Cipar i Malta, tako da trenutačno europodručje čini 15 država članica EU-a.

→ **EUROBAROMETAR**

(EUROBAROMETER / EUROBAROMÈTRE)

Eurobarometar je naziv istraživanjâ koja Europska komisija provodi u državama članicama kako bi pratila javno mnijenje građana EU-a o proširenju, društvenim prilikama, zdravlju, kulturi, zaštiti okoliša, euru, obrani i drugim temama. Pojedina istraživanja Eurobarometra provode se i u državama kandidatkinjama, pa tako i u Hrvatskoj.

→ **EUROJUST**

(EUROPEAN JUDICIAL COOPERATION UNIT / UNITÉ DE COOPÉRATION JUDICIAIRE EUROPÉENNE)

Eurojust je tijelo osnovano odlukom Vijeća EU-a od 28. veljače 2002. s ciljem poticanja suradnje pravosudnih tijela

radi učinkovitoga otkrivanja i procesuiranja kaznenih djela organiziranoga kriminala koji prelazi državne granice na teritoriju svih država članica EU-a. Sjedište je Eurojusta u Den Haagu, u Nizozemskoj.

→ **EUROPA ZA GRAĐANE**

(EUROPE FOR CITIZENS / L'EUROPE POUR LES CITOYENS)

Europa za građane je program Zajednice u razdoblju 2007. – 2013., namijenjen financiranju projekata kojima se promiče aktivno europsko građanstvo, potiče sudjelovanje građana u razmjeni mišljenja o Europskoj uniji, jača europski identitet, razvija osjećaj pripadnosti Europskoj uniji, promiče međukulturalni dijalog te potiče suradnja među građanima i njihovim organizacijama. Hrvatska se u taj program uključuje 2008. godine, a za njegovu provedbu nadležan je Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

→ **EUROPODRUČJE**

(EURO ZONE / ZONE EURO)

Europodručje je popularni naziv za skupinu država koje su, napustivši dotadašnje nacionalne valute, prihvatile jedinstvenu europsku valutu euro. Prije proširenja 2004. godine sve su tadašnje države članice EU-a, osim Danske, Švedske i Ujedinjenog Kraljevstva bile članice europodručja. Temeljem trajnoga izuzeća Danska i Ujedinjeno Kraljevstvo nisu obvezni preuzeti euro kao nacionalnu valutu, dok su građani Švedske odbili uvođenje eura kao nacionalne valute, smatrajući da bi to bilo štetno za gospodarsku situaciju u državi. Dvanaest novih država članica EU-a obvezno je preuzeti euro kao valutu plaćanja

nakon ispunjavanja takozvanih kriterija konvergencije, što je Slovenija, prva među novim članicama, učinila 2007. godine, a Cipar i Malta 2008. godine. Europodručje tako trenutačno uključuje 15 država članica EU-a: Austriju, Belgiju, Cipar, Finsku, Francusku, Grčku, Irsku, Italiju, Luksemburg, Maltu, Nizozemsku, Njemačku, Portugal, Sloveniju i Španjolsku.

→ **EUROPOL**

(EUROPEAN POLICE OFFICE / OFFICE EUROPÉEN DE POLICE)

Europol, odnosno Ured europske policije je tijelo osnovano takozvanom Konvencijom Europol-a 1995. godine. Ono je postalo potpuno djelatno 1. srpnja 1999. Sjedište je Europola u Den Haagu, u Nizozemskoj, a njegove su glavne zadaće prevencija i suzbijanje terorizma, trgovine drogom, ilegalne imigracije, trgovine ljudima, ukradenim vozilima, nuklearnim i radioaktivnim tvarima, krivotvorenja novca i drugih sredstava plaćanja te pranja novca povezanim s kriminalnim radnjama.

→ **EUROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ**

(EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT – EBRD / BANQUE EUROPÉENNE POUR LA RECONSTRUCTION ET LE DÉVELOPPEMENT - BERD)

Europska banka za obnovu i razvoj je osnovana 1991. godine kako bi pomogla bivšim komunističkim državama u transformaciji u tržišna gospodarstva. Banka investiranjem u (većinom) privatna poduzeća, samostalno ili s drugim partnerima, u 29 država Europe i Azije promiče strukturne i sektorske reforme, tržišno natjecanje, privatizaciju i poduzetništvo, jačanje financijskih institucija i pravnih sustava, razvoj infrastrukture za potporu privatnomu sektoru te usvajanje

prakse dobroga upravljanja poduzećima, uključujući i svijest o zaštiti okoliša. Banka je u vlasništvu 61 države te Europske investicijske banke i Europske zajednice. Republika Hrvatska postala je članicom Europske banke za obnovu i razvoj 15. travnja 1993. godine. Sjedište je banke u Londonu.

→ **EUROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA**

Vidi RIMSKI UGOVORI

→ **EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA**

(EUROPEAN INVESTMENT BANK – EIB /

BANQUE EUROPÉENNE D'INVESTISSEMENT - BEI)

Europska investicijska banka financijska je institucija Europske unije ustrojena 1958. godine temeljem Rimskoga ugovora. Cilj je ove institucije pridonijeti uravnoteženom razvoju Europske unije gospodarskom integracijom te socijalnom kohezijom. Europska investicijska banka osigurava dugoročno financiranje određenih kapitalnih projekata u Europskoj uniji te u mnogim državama diljem svijeta. Sjedište je Europske investicijske banke u Luksemburgu.

→ **EUROPSKA KOMISIJA**

(EUROPEAN COMMISSION / COMMISSION EUROPÉENNE)

Europska komisija jedna je od temeljnih i ujedno najveća institucija EU-a, koja predstavlja i štiti interese Zajednice. Europska se komisija često opisuje kao “motor integracije” s obzirom na to da ona ima isključivo pravo predlaganja pravnih akata, politika i programa aktivnosti Zajednice. Osim toga, Europska komisija ima i ovlasti za provedbu te upravljanje

proračunom i politikama EU-a. Također, Komisija osigurava provedbu osnivačkih ugovora te ostalih usvojenih zakonodavnih akata EU-a, a zadužena je i za predstavljanje Europske unije na međunarodnoj sceni, primjerice u pregovorima za sklapanje sporazuma između Zajednice i trećih država, na temelju mandata koji joj u svakom pojedinom slučaju dodjeljuje Vijeće EU-a. Samo ime Europska komisija ima dva značenja. U užem smislu to se ime odnosi na 27 članova Europske komisije, takozvanih povjerenika (po jedan iz svake države članice), uključujući predsjednika i pet dopredsjednika. Povjerenike imenuju države članice, a potvrđuje ih Europski parlament kojemu je Komisija odgovorna. Mandat Komisije traje 5 godina. Svaki je od povjerenika nadležan za jedan ili više resora, to jest općih uprava čija imena pokazuju područje koje pokrivaju (npr. Opća uprava za proširenje, Opća uprava za unutarnje tržište i usluge itd.). Ugovorom iz Lisabona predviđeno je smanjenje sastava Komisije - od 2014. godine broj povjerenika smanjit će se na dvije trećine broja država članica, osim ukoliko Europsko vijeće jednoglasno ne odluči promijeniti taj broj. Povjerenici će se birati sustavom rotacije vodeći računa o jednakoj zastupljenosti svih država članica. Do 2014. godine Komisija će biti sastavljena od po jednog povjerenika iz svake države članice, među kojima će biti predsjednik Komisije te Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji će biti jedan od potpredsjednika. U širem smislu ime Europska komisija odnosi se na samu instituciju i njezine zaposlenike. Sjedište je Europske komisije u Bruxellesu, djelomično u Luksemburgu. Svoja predstavništva ima u svim državama članicama EU-a, a delegacije u drugim državama, uključujući i Hrvatsku.

→ **EUROPSKA SIGURNOSNA I OBRAMBENA POLITIKA**
(*EUROPEAN SECURITY AND DEFENCE POLICY /
POLITIQUE EUROPÉENNE COMMUNE DE SÉCURITÉ ET DE DÉFENSE*)

Europska sigurnosna i obrambena politika je zajednička politika europskih država pokrenuta temeljem Ugovora iz Maastrichta, a u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Nakon ratifikacije Amsterdamskoga ugovora i krize na Kosovu 1999. godine razvoj europske sigurnosne i obrambene politike značajno je ubrzan. Središnji je cilj ove politike jačanje sposobnosti Europske unije za vanjsko djelovanje razvojem civilnih i vojnih resursa za prevenciju sukoba i upravljanje međunarodnim kriznim situacijama.

→ **EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA**
(*EUROPEAN CENTRAL BANK / BANQUE CENTRAL EUROPÉENNE*)

Europska središnja banka je financijska ustanova Europske unije utemeljena 30. lipnja 1998. godine, a od 1. siječnja 1999. preuzela je odgovornost za provedbu europske monetarne politike. Glavna je zadaća Europske središnje banke održavanje stabilnosti eura. Sjedište je Europske središnje banke u Frankfurtu.

→ **EUROPSKA UNIJA**
(*EUROPEAN UNION – EU / UNION EUROPÉENNE – UE*)

Europska unija je nadnacionalna zajednica nastala kao rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo 1951. godine između šest država (Belgije, Francuske, Njemačke, Italije, Luksemburga i Nizozemske). Nakon više od pedeset godina i pet valova proširenja (1973. Danska, Irska i Velika Britanija,

1981. Grčka, 1986. Portugal i Španjolska, 1995. Austrija, Finska i Švedska, 2004. Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija, 2007. Bugarska i Rumunjska) Europska unija danas ima 27 država članica. Ime Europska unija uvedeno je Ugovorom iz Maastrichta (stupio na snagu 1993. godine). Aktivnosti i nadležnosti Europske unije često se opisuju pomoću trostupnoga pročelja grčkoga hrama. Prvi stup Europske unije čine Europska zajednica (prije Europska ekonomska zajednica) i Europska zajednica za atomsku energiju (Europska zajednica za ugljen i čelik prestala je postojati 2002. godine po isteku Ugovora o EZUČ-u). Drugi stup čini suradnja država u vanjskoj i sigurnosnoj politici, a treći suradnja država u unutarnjim poslovima i pravosudna suradnja u pitanjima kaznenog prava. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona nestat će razlikovanje između Europske zajednice i Europske unije ukidanjem pojma Zajednica. Europska unija dobit će pravnu osobnost, čime će dobiti sposobnost zaključivanja međunarodnih ugovora. Ugovorom iz Lisabona dolazi do približavanja triju stupova, posebice približavanjem prvog i trećeg stupa.

→ **EUROPSKA ZAJEDNICA**

(EUROPEAN COMMUNITY – EC / COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE - CE)

Ime Europska zajednica rabilo se u neslužbenome govoru (do pregovora o Europskoj uniji) za tri zajednice utemeljene ugovorima u Parizu i Rimu. Zapravo bi ispravno ime za zajednicu koja obuhvaća Europsku zajednicu za ugljen i čelik, Europsku ekonomsku zajednicu i Europsku zajednicu za atomsku energiju bilo – Europske zajednice. No, u službenom govoru Europske unije spomenute se tri zajednice skraćeno nazivaju Zajednica. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona pojam Zajednica

bit će ukinut, pa će time prestati razlikovanje između Europske zajednice i Europske unije.

→ **EUROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU**

Vidi RIMSKI UGOVORI

→ **EUROPSKA ZAJEDNICA ZA UGLJEN I ČELIK**

(EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY – ECSC /

COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE DU CHARBON ET DE L'ACIER – CECA)

Europska zajednica za ugljen i čelik (EZUČ) nastala je na temelju Schumanova plana u sklopu kojega je 1950. godine predloženo stvaranje ovlasti nad industrijom ugljena i čelika poslijeratne Francuske i Njemačke, te drugih država koje im se odluče priključiti. Potpisivanjem Ugovora o Europskoj zajednici za ugljen i čelik, 18. travnja 1951. godine u Parizu, Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka uspostavile su zajednički okvir za dogovore o proizvodnji i distribuciji ugljena i čelika te autonomni sustav institucija koji će time upravljati idućih 50 godina. Prema Ugovoru o EZUČ-u taj je rok istekao 23. srpnja 2002. godine, čime je ova zajednica prestala postojati. Iako je EZUČ bio ograničen na samo dvije industrijske grane, njegovo je postojanje imalo značajan utjecaj na gospodarski i politički razvoj u Europi u drugoj polovici 20. stoljeća.

→ **EUROPSKA ZAKLADA ZA IZOBRAZBU**

(EUROPEAN TRAINING FOUNDATION – ETF /

FONDATION EUROPÉENNE DE FORMATION – FEF)

Europska zaklada za izobrazbu je agencija Europske unije ustrojena u svibnju 1990. godine uredbom Vijeća Europske unije.

Glavni je cilj ETF-a pridonijeti razvoju sustava strukovnog obrazovanja i izobrazbe u državama srednje i istočne Europe, u državama nastalim raspadom Sovjetskoga Saveza, te u sredoziemnim partnerskim zemljama i teritorijima. Sjedište Zaklade je u Torinu. U Republici Hrvatskoj suradnja s Europskom zakladom za izobrazbu odvija se u sklopu Hrvatske obrtničke komore i Agencije za strukovno obrazovanje.

→ **EUROPSKI FOND ZA JAMSTVA U POLJOPRIVREDI**
(*EUROPEAN AGRICULTURAL GUARANTEE FUND /
FONDS EUROPÉEN AGRICOLE DE GARANTIE*)

Europski fond za jamstva u poljoprivredi je instrument zajedničke poljoprivredne politike EU-a uspostavljen 2005. godine, a djeluje od 2007. godine. On nadomješta jamstveni dio prijašnjeg Europskog fonda za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi, koji je bio aktivan od 1962. do 2006. godine. Europski fond za jamstva u poljoprivredi koristi se za financiranje izvoza poljoprivrednih proizvoda iz EU-a u treće zemlje, reguliranje poljoprivrednih tržišnih organizacija, izravna plaćanja poljoprivrednicima, te financiranje određenih veterinarskih troškova i troškova promoviranja poljoprivrednih proizvoda.

→ **EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ**
(*EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND /
FONDS EUROPÉEN DE DÉVELOPPEMENT RÉGIONAL*)

Europski fond za regionalni razvoj je osnovni instrument za provedbu regionalne politike EU-a. Osnovan je 1975. godine radi promicanja uravnoteženoga gospodarskoga i socijalnoga razvoja te kohezije regija Europske unije. Uredba Vijeća EU-a iz 2006. godine određuje da će u razdoblju 2007. – 2013.

sredstvima iz fonda biti financirana ulaganja u stvaranje održivih radnih mjesta, ulaganja u infrastrukturu, aktivnosti koje podupiru regionalni i lokalni razvitak putem podrške malim i srednjim poduzećima, te tehnička pomoć.

→ **EUROPSKI FOND ZA RIBARSTVO**

(EUROPEAN FISHERIES FUND / FONDS EUROPÉEN POUR LA PÊCHE)

Europski fond za ribarstvo je instrument zajedničke ribarstvene politike EU-a uspostavljen 2006. godine, a djeluje od 2007. godine. On nadomješta prijašnji Financijski instrument za usmjeravanje u ribarstvu, koji je bio aktivan do kraja 2006. godine. Osnovni cilj Europskog fonda za ribarstvo je osiguravanje održivog ribarstva u EU, a njegova sredstva namijenjena su prilagodbi ribarske flote radi postizanja veće konkurentnosti, zaštiti okoliša, obrazovanju u ribarstvu i pratećoj industriji, te povećanju raznolikosti gospodarskih aktivnosti u ribarskim zajednicama.

→ **EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR**

*(EUROPEAN ECONOMIC AREA – EEA /
L'ESPACE ÉCONOMIQUE EUROPÉEN - EEE)*

Europski gospodarski prostor nastao je sporazumom potpisanim 1992. godine između tadašnjih 12 država članica EU-a (Belgije, Danske, Francuske, Grčke, Irske, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Njemačke, Portugala, Španjolske i Velike Britanije) te tadašnjih 6 država članica EFTA-e (Austrije, Finske, Islanda, Norveške, Švedske i Švicarske) radi stvaranja jedinstvenoga tržišta na kojem bi se primjenjivale tzv. četiri slobode – sloboda kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala.

Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru stupio je na snagu 1. siječnja 1994. godine, a obuhvaćao je 17 od ukupno 18 zemalja koje su ga potpisale. U Švicarskoj Sporazum nije ratificiran zbog negativnoga rezultata referenduma građana o tom pitanju. U međuvremenu su tri članice EFTA-e postale članicama EU-a (Austrija, Finska i Švedska), godine 1995. Sporazumu je pristupio Lihtenštajn, godine 2004. deset novih država članica EU-a, a 2007. još dvije nove članice EU-a, tako da se on danas primjenjuje na ukupno 30 država – 27 država članica EU-a i 3 države članice EFTA-e (Island, Lihtenštajn i Norvešku). Odnosi EU-a i država članica EFTA-e uređuju se posebnim sporazumima temeljem kojih se države EFTA-e obvezuju preuzeti cjelokupno zakonodavstvo EZ-a koje se odnosi na unutarnje tržište te financijski poduprijeti gospodarsku i socijalnu koheziju unutar jedinstvenoga tržišta. Tako će za razdoblje od 2004. do 2009. Norveška, Island i Lihtenštajn u proračun EU-a uplatiti ukupno 1167 milijuna €.

→ **EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR**

*(EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE /
COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN)*

Europski gospodarski i socijalni odbor savjetodavno je tijelo Europske unije sastavljeno od različitih gospodarskih i socijalnih interesnih skupina (poslodavaca, zaposlenika, nevladinih udruga), koje daje mišljenja drugim institucijama, najčešće u sklopu procesa donošenja novih propisa EU-a. Odbor trenutačno broji 344 člana, koji predstavljaju glas organizacija civilnoga sektora svih 27 država članica EU-a.

→ **EUROPSKI PARLAMENT**

(EUROPEAN PARLIAMENT / PARLEMENT EUROPÉEN)

Europski parlament je predstavničko tijelo 490 milijuna stanovnika Europske unije. Zastupnici se u Parlamentu od 1979. godine biraju izravnim glasovanjem na mandat od 5 godina, a broj zastupnika koji se biraju u pojedinoj državi članici razmjeran je udjelu stanovnika te države u ukupnom broju stanovnika EU-a. Trenutačno Europski parlament broji 785 zastupnika, a njegove su ovlasti: sudjelovanje u donošenju zakonodavnih akata EU-a suodlučivanjem, suradnjom i savjetovanjem; potvrda imenovanja i razrješenje članova Komisije; imenovanje pučkoga pravobranitelja, članova Europske središnje banke, Revizorskoga suda i drugih institucija; nadziranje rada Komisije i Vijeća EU-a; odobravanje godišnjega proračuna i druge. U sklopu institucionalnoga trokuta Unije (Europska komisija, Vijeće EU-a i Europski parlament) Parlament predstavlja interese građana Unije. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je da broj zastupnika u Europskom parlamentu ne prelazi 751, od čega jedno mjesto ima predsjednik Parlamenta. Pojedina država članica može biti zastupljena s najmanje 6, a najviše 96 zastupnika. Istim ugovorom predviđeno je jačanje uloge Europskog parlamenta u donošenju odluka, prvenstveno proširenjem primjene postupka suodlučivanja (koji će se zvati "redovni zakonodavni postupak") na nova područja, kao što su imigracija, pravosudna suradnja u kaznenim postupcima, policijska suradnja, te poljoprivreda. Postupak suodlučivanja proširuje se i na proračun EU-a, tako da će Europski parlament suodlučivati i u pogledu svih troškova, budući da nestaje razlika između obvezujućih i neobvezujućih troškova. Sjedište je Parlamenta u Strasbourgu, iako se neka zasjedanja i sastanci parlamentarnih odbora održavaju u Bruxellesu, a dio je administrativnih službi smješten u Luksemburgu.

→ **EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND**

ZA RURALNI RAZVOJ

*(EUROPEAN AGRICULTURAL FUND FOR RURAL DEVELOPMENT /
FONDS EUROPÉEN AGRICOLE POUR LE DÉVELOPPEMENT RURAL)*

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj je instrument zajedničke poljoprivredne politike EU-a uspostavljen 2005. godine, a djeluje od 2007. godine. On nadomješta sastavnicu usmjeravanja te dijelove koji se odnose na ruralni razvoj u sastavnici jamstava prijašnjeg Europskog fonda za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi, koji je bio aktivan od 1962. do 2006. godine. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj koristi se za financiranje poboljšanja konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva, poboljšanja stanja okoliša i ruralnih područja, te poboljšanja kvalitete života u ruralnim područjima i povećanja raznolikosti gospodarskih aktivnosti u njima.

→ **EUROPSKI PUČKI PRAVOBRANITELJ**

(EUROPEAN OMBUDSMAN / MÉDIATEUR EUROPÉEN)

Europski pučki pravobranitelj istražuje pritužbe na nepravilan rad ustanova ili tijela Europske unije. Te institucije uključuju, na primjer, Europsku komisiju, Vijeće Europske unije i Europski parlament. Samo Sud Europskih zajednica i Prvostupanjski sud nisu u njegovoj nadležnosti. Pučki pravobranitelj istražuje na temelju primljenih pritužbi, ali može i samostalno pokrenuti istragu. Europski pučki pravobranitelj ne ispituje pritužbe protiv nacionalnih, regionalnih ili lokalnih tijela vlasti, čak ni kada se pritužbe odnose na poslove vezane uz Europsku uniju. Svaki građanin Europske unije i svaka fizička ili pravna osoba koja ima prebivalište ili ured registriran u državi članici Europske

unije može se pritužiti pučkomu pravobranitelju pisanim putem – poštom, faksom ili elektroničkom poštom.

→ **EUROPSKI REVIZORSKI SUD**

*(EUROPEAN COURT OF AUDITORS /
COUR DES COMPTES EUROPÉENNE)*

Europski revizorski sud osnovan je 1977. godine radi kontrole prihoda i rashoda Unije te dodjele proračunskih sredstava. Sud se sastoji od 27 sudaca revizora, od po jednoga iz svake države članice, koje imenuje Vijeće ministara na šest godina. Sjedište je Revizorskoga suda u Luksemburgu.

→ **EUROPSKI SOCIJALNI FOND**

(EUROPEAN SOCIAL FUND / FOND SOCIAL EUROPÉEN)

Europski socijalni fond je glavni instrument za provedbu strateške politike EU-a u području zapošljavanja. Fond je osnovan 1957. godine, a iz njega se financiraju mjere protiv nezaposlenosti, razvoj ljudskih potencijala i jačanje društvene integracije na tržištu rada. Fond je posebno usmjeren na zapošljavanje mladih, osoba koje su dugotrajno nezaposlene te društveno marginaliziranih skupina i žena. Osobita se pozornost posvećuje stručnom usavršavanju i obrazovnim programima, programima za zapošljavanje i samozapošljavanje te razvoju novih radnih mjesta.

→ **EUROPSKI SPORAZUMI**

(EUROPE AGREEMENTS / ACCORDS EUROPÉENS)

Europski su sporazumi poseban oblik sporazuma o pridruživanju između Europske unije i pojedinih država srednje i istočne

Europe, te baltičkih zemalja. Osnovni je cilj sporazuma priprema pridruženih zemalja za priključivanje Europskoj uniji. Temelji se na načelima poštovanja ljudskih prava, demokracije, pravne države i tržišnoga gospodarstva. Europski su sporazumi bili sklopljeni s deset zemalja: Bugarskom, Češkom, Estonijom, Mađarskom, Latvijom, Litvom, Poljskom, Rumunjskom, Slovačkom i Slovenijom. Zaključuju se na neodređeno vrijeme, a sastoje se od ovih elemenata: politički aspekt, koji predviđa bilateralne i multilateralne konzultacije o svim pitanjima od zajedničkoga interesa; trgovinski aspekt (stvaranje područja slobodne trgovine); gospodarska, kulturna i financijska suradnja te usklađivanje zakonodavstva (posebice u području intelektualnoga vlasništva i tržišnoga natjecanja). Europski sporazum stupa na snagu nakon što potpisani sporazum ratificiraju: država potpisnica sporazuma, države članice EU-a te Europski parlament. U razdoblju između potpisivanja i stupanja na snagu europskoga sporazuma na snazi je privremeni sporazum koji uređuje trgovinska i s njima povezana pitanja između pridružene članice i EU-a. Europski sporazumi prestaju se primjenjivati danom stupanja u punopravno članstvo EU-a.

→ **EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA**

*(EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS /
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME)*

Europski sud za ljudska prava međunarodna je institucija koja može, pod određenim uvjetima, razmatrati zahtjeve osoba koje se žale na povredu svojih prava utvrđenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Tom su konvencijom određena temeljna građanska i politička prava i slobode svakoga pojedinca, te obveza za sve države potpisnice da jamče ta prava svakoj osobi pod njihovom jurisdikcijom. Europski sud za ljudska prava ustrojen

je 1959. godine temeljem Europske konvencije o ljudskim pravima (stupila na snagu 1953.), kao jedna od triju institucija (uz Europsku komisiju za ljudska prava te Odbor ministara Vijeća Europe) u sustavu provođenja obveza Konvencije u državama koje su je ratificirale. Sjedište je Europskoga suda za ljudska prava u Strasbourgu. Sud ima onoliko sudaca koliko je država potpisnica Konvencije (trenutačno 47).

→ **EUROPSKI URED ZA SUZBIJANJE PREVARA**

(EUROPEAN ANTI-FRAUD OFFICE / OFFICE EUROPÉEN DE LUTTE ANTIFRAUDE - OLAF)

Europski ured za suzbijanje prevara osnovan je 1999. godine radi suzbijanja prevara, korupcije i drugih nepravilnosti, među ostalim i u institucijama EU-a, provođenjem nezavisnih istražnih postupaka.

→ **EUROPSKO PARTNERSTVO**

(EUROPEAN PARTNERSHIP / PARTENARIAT EUROPÉEN)

Europsko partnerstvo je dokument kojim se određuju kratkoročni (1 – 2 godine) i srednjoročni (3 – 4 godine) prioriteti u pripremi države kandidatkinje za članstvo u EU. Europsko partnerstvo je jedan od instrumenata pretpristupne strategije EU-a i služi kao svojevrsni popis prema kojemu se mjeri napredak neke države u pripremama za članstvo u EU. Europsko partnerstvo s Hrvatskom usvojilo je Vijeće ministara 13. rujna 2004. godine.

→ **EUROPSKO VIJEĆE**

(EUROPEAN COUNCIL / CONSEIL EUROPÉEN)

Europsko vijeće je utemeljeno Jedinstvenim europskim aktom

1986. godine. Njime se opisuje praksa susreta čelnika država ili vlada država članica EU-a tijekom kojih se određuju politički ciljevi razvoja Unije i njezinih politika. Europsko vijeće održava se najmanje dva puta godišnje, po potrebi i češće, a sastanke predvodi ona država članica koja u tom trenutku predsjedava Vijećem EU-a. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona Europsko vijeće uspostaviti će se kao zasebna institucija EU-a na čelu s predsjednikom, kojega će birati samo Europsko vijeće na mandat od dvije i pol godine, uz mogućnost reizbora. Istim Ugovorom također je predviđeno da se Europsko vijeće sastaje dva puta u šest mjeseci. Europsko vijeće odluke će donositi konsenzusom, osim u slučajevima kada je Ugovorom predviđeno drugačije.

→ EUROSTAT

Eurostat je statistički ured Europske unije koji prikuplja i obrađuje usporedive statističke informacije iz država članica EU-a, koje se upotrebljavaju kao podloga za pripremu i provedbu zajedničkih politika EU-a. U pojedinim kategorijama prikupljaju se i podaci iz država kandidatkinja.

F

→ FISCALIS 2013

Fiscalis 2013 je program Zajednice predviđen za razdoblje 2008. – 2013. kojim se potiče suradnja među državama sudionicama programa u području suzbijanja poreznih prevara poboljšavanjem sustava elektroničke razmjene informacija, suradnjom u istražnim postupcima te programom izobrazbe i razmjene stručnjaka među nadležnim državnim institucijama.

G

→ GLASOVANJE KVALIFICIRANOM VEĆINOM

*(QUALIFIED MAJORITY VOTING /
VOTE À LA MAJORITÉ QUALIFIÉE)*

Glasovanje kvalificiranom većinom

najčešći je način donošenja odluka u

Vijeću EU-a. Pojam kvalificirana većina odnosi se na broj glasova potreban da bi Vijeće usvojilo određenu odluku. Za usvajanje određenoga prijedloga potrebno je zadovoljiti dva, u nekim slučajevima i tri uvjeta: 1) 255 od ukupno 345 glasova kojima raspolažu države članice EU-a, 2) glasovi moraju dolaziti od većine država članica, 3) kvalificirana većina mora predstavljati barem 62 % stanovništva EU-a (zadovoljavanje toga uvjeta provjerava se na zahtjev bilo koje države članice). Glasovanje kvalificiranom većinom uvedeno je kako bi se omogućilo jednostavnije donošenje odluka u Vijeću EU-a. Prije njegova uvođenja usvajanje je prijedloga bilo uvjetovano postizanjem konsenzusa država članica o svakom prijedlogu, što je značajno usporavalo donošenje odluka u Uniji. S vremenom je glasovanje kvalificiranom većinom prošireno na brojna područja (jedinstveno tržište, gospodarska i socijalna kohezija, sigurnost, zdravlje radnika itd.), dok je konsenzus zadržan u “osjetljivim” područjima (vanjska politika, porezna politika itd.). Ugovorom iz Lisabona predviđeno je da od 2014. godine taj sustav glasovanja zamijeni novi sustav dvostruke većine, što znači da, kada Vijeće odlučuje o prijedlogu na inicijativu Komisije, kvalificiranu većinu tvori najmanje 55% država članica, a najmanje njih petnaest, koje predstavljaju najmanje 65% stanovništva EU-a. Za blokirajuću manjinu potrebne su barem četiri države članice. U situacijama kada Vijeće ne odlučuje o prijedlogu na inicijativu

Komisije ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kvalificiranu većinu tvori najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje imaju najmanje 65 % stanovništva Unije. U prijelaznom razdoblju za primjenu novog sustava glasovanja dvostrukom većinom - od 2014. do 2017. godine - bilo koja država članica može zatražiti da se o odluci glasuje sadašnjom kvalificiranom većinom, što znači da će se tek od 2017. godine bezuvjetno primjenjivati novi sustav. Ugovorom iz Lisabona također je predviđeno proširenje korištenja glasovanja dvostrukom većinom na nova područja, kao što su klimatske promjene, energetska sigurnost i humanitarna pomoć. Međutim, jednoglasno glasovanje i dalje će se primjenjivati u područjima kao što su opozivanje, obrana i vanjska politika.

→ **GRAĐANSTVO EUROPSKE UNIJE**
(*CITIZENSHIP OF THE EU / CITOYENNETE DE L'UE*)

Svaka osoba koja ima državljanstvo neke od država članica ujedno ima građanstvo Europske unije. Građanstvo Europske unije ne zamjenjuje nacionalno državljanstvo već mu je dodatak. Građanstvo EU-a omogućuje slobodno kretanje i boravak u bilo kojoj državi EU-a, pravo glasovanja i pravo biti izabran u tijela lokalne vlasti i u Europski parlament u državi u kojoj je prijavljeno boravište, te pravo podnošenja pritužbi europskomu pučkomu pravobranitelju. Građani EU-a imaju pravo i na diplomatsku i konzularnu zaštitu u predstavništvima bilo koje države članice EU-a u onim državama u kojima njihova država nema diplomatsko predstavništvo.

→ **IDAbc**

I

IDAbc je program Zajednice namijenjen unaprjeđivanju djelotvornosti javnih uprava država sudionica programa poticanjem razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

→ **INSTITUCIJE ZA PROVEDBU SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU**

(INSTITUTIONS IN CHARGE OF THE IMPLEMENTATION OF THE STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT / INSTITUTIONS CHARGÉES POUR LA MISE EN OEUVRE DE L'ACCORD DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION)

Temeljem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju osnovana su različita tijela za nadziranje provedbe Sporazuma i razmatranje svih pitanja od obostranoga interesa. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje sastoji se od predstavnika Vijeća EU-a i predstavnika Europske komisije, s jedne strane, i predstavnika Vlade Republike Hrvatske, s druge strane. Vijeću u radu pomaže Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, čiji su članovi službenici Vijeća EU-a, Europske komisije i tijela državne uprave Republike Hrvatske, obično na razini pomoćnika ministara. Odbor za stabilizaciju i pridruživanje može osnovati različite pododbore zadužene za tehničke detalje iz područja obuhvaćenih Sporazumom. Sporazumom je osnovan i Zajednički parlamentarni odbor RH-EU kao zajednički forum za razmjenu gledišta zastupnika Hrvatskoga sabora i Europskoga parlamenta. Prva sjednica Parlamentarnoga odbora održana je 3. i 4. ožujka 2005. godine u Zagrebu, a prva sjednica Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje 26. travnja 2005. godine u Luksemburgu.

→ **INTELEKTNJA ENERGIJA U EUROPI**

*(INTELLIGENT ENERGY - EUROPE /
ÉNERGIE INTELLIGENTE - EUROPE)*

Vidi OKVIRNI PROGRAM ZA KONKURENTNOST I INOVACIJE

→ **IPA**

*(INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE – IPA /
INSTRUMENT D'AIDE DE PRÉADHÉSION – IAP)*

IPA je skraćeni naziv novog integriranog Instrumenta prepristupne pomoći koji od početka 2007. godine zamjenjuje programe Phare, ISPA i SAPARD te program CARDS. Namijenjen je državama kandidatkinjama za članstvo u EU (trenutačno Hrvatska, Makedonija, Turska) i državama potencijalnim kandidatkinjama (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija). Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u usklađivanju s pravnom stečevinom EU-a i njezinoj provedbi te priprema za korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Europskoj uniji. IPA se sastoji od pet sastavnica: pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i ruralni razvoj. Hrvatska je korisnica svih pet sastavnica IPA-e od 2007. godine, a u razdoblju 2007. – 2009. unutar programa IPA namijenjeno joj je 438,4 milijuna eura.

→ **ISPA**

*(INSTRUMENT FOR STRUCTURAL POLICIES FOR PRE-ACCESSION /
INSTRUMENT STRUCTUREL DE PRÉADHÉSION)*

Program ISPA (Instrument za strukturne politike u prepristupnom razdoblju) jedan je od programa prepristupne pomoći EU-a u razdoblju 2000. – 2006. godine za pružanje

potpore u pripremama za članstvo država kandidatkinja. ISPA je namijenjena područjima prometa i zaštite okoliša, a iz toga programa moguće je financirati infrastrukturne projekte koji omogućuju približavanje države kandidatkinje standardima zaštite okoliša EU-a i unapređivanje postojeće transeuropske prometne mreže. Republika Hrvatska je postala korisnicom ISPA-e od 2005. godine, a u okviru toga programa ukupno joj je dodijeljeno 60 milijuna eura. Od početka 2007. godine u državama korisnicama, pa tako i u Hrvatskoj, program ISPA zamjenjuje novi integrirani program pretprijetne pomoći IPA.

→ **IZVJEŠĆE O NAPRETKU**

(PROGRESS REPORT / RAPPORT DE SUIVI)

Izvjeshće o napretku je dokument u kojem Europska komisija jednom godišnje prikazuje napredak pojedine države kandidatkinje u procesu pristupanja Europskoj uniji. Do sada su objavljena tri Izvjeshća o napretku Hrvatske – za 2005. godinu (obuhvaća razdoblje od travnja 2004. do rujna 2005. godine), za 2006. i 2007. godinu.

→ **IZVORI PRAVA**

*(LEGAL SOURCES OF COMMUNITY LAW /
SOURCES JURIDIQUE DU DROIT COMMUNAUTAIRE)*

Izvori prava Europske unije dijele se na primarne i sekundarne. Primarni su izvori prava osnivački ugovori i opća načela prava. Izrazom osnivački ugovori obuhvaćeni su ugovori kojima su stvorene Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju, te ugovori koji ih izmjenjuju – Jedinostveni europski akt, Ugovor iz Maastrichta, Ugovor iz Amsterdama i Ugovor

iz Nice. Sekundarni izvori prava uključuju pravne akte koje Vijeće EU-a donosi na temelju primarnoga zakonodavstva (uredbe, direktive, odluke, mišljenja, preporuke) te sudsku praksu Suda Europskih zajednica. Ugovor iz Lisabona, kada stupi na snagu, pripadat će u kategoriju osnivačkih ugovora, tj. u primarne izvore prava.

J → **JEDINSTVENI EUROPSKI AKT** (*SINGLE EUROPEAN ACT /* *ACTE UNIQUE EUROPÉEN*)

Jedinstveni europski akt je ugovor potpisan 1986. godine kojim je prvi put značajnije modificiran Rimski ugovor o Europskoj ekonomskoj zajednici. Njime su dani pravni temelji za stvaranje jedinstvenoga tržišta do 1. siječnja 1993. godine. Jedinstvenim europskim aktom također su definirane nove nadležnosti Zajednice (socijalna politika, gospodarska i socijalna kohezija, istraživanje i tehnološki razvoj, zaštita okoliša), pokrenuta suradnja u području vanjskih poslova, proširene ovlasti Europskoga parlamenta te pojednostavljen proces donošenja odluka u Vijeću ministara.

→ **JEDINSTVENO TRŽIŠTE / UNUTARNJE TRŽIŠTE** (*SINGLE MARKET, INTERNAL MARKET /* *MARCHÉ UNIQUE, MARCHÉ INTÉRIEUR*)

Jedinstveno ili unutarnje tržište je oblik gospodarske integracije koja ukidanjem tehničkih i administrativnih prepreka vodi stvaranju zajedničkoga tržišta. Jedinstveno tržište čini samu srž današnje Europske unije, a temelji se na ostvarivanju tzv. četiriju sloboda – slobode kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala.

K

→ **KONVENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPE** *(CONVENTION ON THE FUTURE OF EUROPE / CONVENTION SUR L'AVENIR DE L'EUROPE)*

Konvencija o budućnosti Europe organizirana je rasprava o budućnosti Europske unije koju su pokrenule države članice EU-a temeljem Deklaracije iz Laekena. Prema Deklaraciji cilj je Konvencije bio potaknuti što širu raspravu o ključnim pitanjima budućnosti EU-a te izraditi prijedlog europskoga ustava. Konvencija je počela raditi 28. veljače 2002. godine, a završila predstavljanjem prijedloga nacrtu Ustavnoga ugovora Europskomu vijeću u Solunu 19. i 20. lipnja 2003. godine. U radu Konvencije, kojoj je predsjedao Valéry Giscard d'Estaing, sudjelovali su predstavnici vlada i parlamenata država članica EU-a, predstavnici vlada i parlamenata država kandidatkinja, predstavnici institucija EU-a – Komisije i Parlamenta, te predstavnici socijalnih partnera, nevladinih udruga, mladih itd. Konvencija o budućnosti Europe svojevrsna je inovacija u dotadašnjem načinu djelovanja EU-a s obzirom na to da dotadašnjim međuvladinim konferencijama koje su prethodile potpisivanju ugovora nisu prethodile javne rasprave otvorene za sve zainteresirane strane.

→ **KRITERIJI KONVERGENCIJE** *(CONVERGENCE CRITERIA / CRITÈRES DE CONVERGENCE)*

Kriteriji konvergencije predstavljaju gospodarske uvjete utvrđene Ugovorom iz Maastrichta kojima se procjenjuje spremnost zemalja EU-a za sudjelovanje u trećoj fazi Ekonomske i monetarne unije. Riječ je o ovim kriterijima: (1)

visok stupanj cjenovne stabilnosti; stopa inflacije ne smije biti viša od 1,5 % u odnosu na stopu inflacije u trima državama s najstabilnijim cijenama; (2) proračunski manjak ne smije iznositi više od 3 % BDP-a, a javni dug više od 60 % BDP-a; (3) sudjelovanje u europskome monetarnom sustavu najmanje dvije godine; (4) nominalne dugoročne kamatne stope ne smiju iznositi više od 2 % u odnosu na kamatne stope triju zemalja Unije s najnižom stopom inflacije. Navedeni kriteriji poznati su i pod nazivom kriteriji iz Maastrichta.

→ **KRITERIJI IZ KOPENHAGENA**

(KOPENHAGEN CRITERIA / CRITÈRES DE COPENHAGUE)

Kriteriji iz Kopenhagena su uvjeti za članstvo u EU-u. Ti su kriteriji postavljeni na sastanku Europskoga vijeća u Kopenhagenu 1993. godine kako bi se odredili uvjeti koje države kandidatkinje moraju ispuniti žele li postići članstvo u EU-u. To su redom: (1) politički – stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i prava manjina i prihvaćanje političkih ciljeva Unije; (2) gospodarski – postojanje djelotvornoga tržišnoga gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s tržišnim pritiscima unutar EU-a; (3) pravni – usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU-a, što uključuje i sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva, uključujući provedbu ciljeva političke, ekonomske i monetarne unije.

→ **KULTURA**

(CULTURE / CULTURE)

Kultura je program Zajednice za razdoblje 2007. – 2013. čiji je cilj poticanje suradnje među državama sudionicama programa u

kulturi, odnosno stvaranje zajedničkoga europskoga kulturnoga prostora koji bi zbližio europske narode, uz istodobno očuvanje njihovih nacionalnih i regionalnih različitosti. Ciljevi se programa postižu poticanjem mobilnosti i kreativnosti umjetnika i njihovih djela, međukulturalnoga dijaloga, dostupnosti kulture široj javnosti te poznavanja povijesnoga i kulturnoga nasljeđa europskih naroda. Za provedbu programa Kultura u Hrvatskoj zaduženo je Ministarstvo kulture.

L

→ **LIFE+**

LIFE+ je financijski instrument Europske unije namijenjen aktivnostima u području zaštite okoliša te promicanju održivog razvoja na području EU-a, država kandidatkinja te nekih država koje nisu članice EU-a. Cilj mu je pridonijeti razvoju i provedbi politike zaštite okoliša Europske unije, a primjenjuje se u razdoblju od 2007. do 2013. godine. LIFE+ obuhvaća tri sastavnice: zaštitu prirode i bioraznolikosti, razvoj politike zaštite okoliša i upravljanja njime, te informiranje javnosti o problematici okoliša.

→ **LISABONSKA STRATEGIJA**

(LISBON STRATEGY / STRATÉGIE DE LISBONNE)

Lisabonska strategija oznaka je za skup zajedničkih strateških ciljeva usvojenih na sastanku Europskoga vijeća održanome u ožujku 2000. godine u Lisabonu, prema kojima bi Europska unija do 2010. godine trebala postati najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo svijeta temeljeno na znanju, sposobno za održivi gospodarski rast, s najvećom stopom

zaposlenosti i snažnom gospodarskom i socijalnom kohezijom. Lisabonska strategija je program aktivnosti koji povezuje političke inicijative i gospodarske reforme, a godine 2005., nakon revizije dotadašnjih rezultata, pokrenuta je tzv. obnovljena Lisabonska strategija s posebnim naglaskom na gospodarskome rastu i zapošljavanju.

M

→ **MARCO POLO**

Marco Polo je program Zajednice predviđen za razdoblje 2007. – 2013. za smanjivanje cestovnoga prometa, onečišćenja uzrokovanoga cestovnim prijevozom tereta te za poticanje korištenja ostalih sustava prijevoza tereta (željezničkoga, morskoga i riječnoga) u državama sudionicama programa.

→ **MEĐUVLADINA KONFERENCIJA**

*(INTERGOVERNMENTAL CONFERENCE – IGC /
CONFÉRENCE INTERGOUVERNEMENTALE - CIG)*

Pod pojmom međuvladina konferencija razumijevaju se pregovori među vladama država članica EU-a. Obično se na njima donese dodatak ili izmjena osnivačkih ugovora kojima se unose promjene u institucionalnu strukturu EU-a ili sadržaj osnivačkih ugovora. Do sada su održane mnoge međuvladine konferencije, a posljednja je urodila Ugovorom iz Lisabona. Izraz međuvladina konferencija služi također kao naziv za bilateralne pregovore između država kandidatkinja i država članica o punopravnom članstvu u EU-u.

→ **MIŠLJENJE**
(*OPINION / AVIS*)

Mišljenje je pravni akt neobvezujućega karaktera koji donosi Vijeće EU-a ili Komisija i koji se upućuje državama članicama i/ili pravnim osobama na temelju planiranih inicijativa EU-a. Ono je sredstvo vođenja nacionalnih zakonodavstava u poželjnom smjeru. Ugovor iz Lisabona ne predviđa promjene u naravi mišljenja.

→ **MIŠLJENJE O ZAHTJEVU ZA ČLANSTVO**
(*OPINION ON THE APPLICATION FOR MEMBERSHIP / AVIS SUR LA CANDIDATURE À L'ADHÉSION*)

Mišljenje o zahtjevu za članstvo dokument je kojim se ocjenjuje sposobnost države podnositeljice zahtjeva da postane punopravnom članicom EU-a. Izrađuje ga Europska komisija na poziv Europskoga vijeća.

→ **MLADI U AKCIJI**
(*YOUTH IN ACTION / JEUNESSE EN ACTION*)

Mladi u akciji je program EU-a u razdoblju 2007. – 2013. godine, namijenjen mladim ljudima u dobi između 15 i 28 godina, građanima Europske unije ili državljanima zemalja koje sudjeluju u tom programu. Mladi u akciji nastavak je prijašnjeg programa Mladi (Youth), koji je bio aktivan od 2000. do 2006. godine. Cilj programa Mladi u akciji je poticanje aktivnog učešća mladih u društvenim zbivanjima, njihove mobilnosti, razmjene, inicijative i međukulturalnoga učenja, te solidarnosti među mladim ljudima u Europi i šire. Akcije Mladi za Europu (Youth for Europe) i Europski volonterski servis (European Voluntary Service) sastavni su dijelovi programa Mladi u akciji.

Za provedbu ovog programa zaduženi su Europska komisija, tijela koja se bave mladima u zemlji koja u programu sudjeluje te nacionalne agencije za provedbu programa Mladi u akciji.

N →

**NACIONALNI PROGRAM
REPUBLIKE HRVATSKE ZA
PRISTUPANJE EUROPSKOJ UNIJI**

*(NATIONAL PROGRAMME FOR THE ACCESSION
OF THE REPUBLIC OF CROATIA INTO THE
EUROPEAN UNION / PROGRAMME NATIONAL
POUR L'ADHÉSION DE LA RÉPUBLIQUE DE
CROATIE A L'UNION EUROPÉENNE)*

Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji (do 2007. godine Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji) dokument je kojim se određuju kratkoročni (jednogodišnji) ciljevi i zadaci državne uprave u procesu približavanja Hrvatske Europskoj uniji. Nacionalnim se programom utvrđuje, među ostalim, plan usklađivanja nacionalnoga zakonodavstva s pravnom stečevinom Unije, a prioriteti su toga plana usklađeni s Pristupnim partnerstvom. Od 2004. godine Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju postao je sastavni dio Nacionalnoga programa.

→ **NAČELO SUPSIDIJARNOSTI, SUPSIDIJARNOST**

*(PRINCIPLE OF SUBSIDIARITY, SUBSIDIARITY /
PRINCIPE DE SUBSIDIARITÉ, SUBSIDIARITÉ)*

Načelo supsidijarnosti opće je načelo Zajednice prema kojem ona ne poduzima radnje (izuzev u područjima svoje isključive ovlasti), osim ako one nisu djelotvornije od radnji poduzetih na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini. Namjena je

načela supsidijarnosti osigurati učinkovito donošenje odluka na razini što bližoj građanima. Primjena ovoga načela osigurava i neprekidnu provjeru provedbe aktivnosti na razini Zajednice i njezine opravdanosti u odnosu na mogućnost njezine provedbe na nacionalnoj ili regionalnoj razini. U Ugovoru iz Lisabona primjena načela supsidijarnosti ojačana je većom ulogom nacionalnih parlamenata u donošenju odluka na razini EU-a. Prijedlogodavac (najčešće je to Europska komisija) treba nacionalne parlamente izvješćivati o svim novim prijedlozima. Nacionalni parlamenti mogu u roku od osam tjedana po primitku prijedloga prihvatiti obrazloženo mišljenje u kojemu navode zbog čega smatraju da je prijedlog suprotan načelu supsidijarnosti. Pri tome svaki nacionalni parlament ima dva glasa. Ako jedna trećina tako alociranih glasova nacionalnih parlamenata podupire mišljenje da prijedlog nije u skladu s načelom supsidijarnosti, prijedlogodavac ga mora ponovo razmotriti, nakon čega može povući, održati ili izmijeniti prijedlog, što treba obrazložiti.

→ **NAPREDAK – PROGRAM ZA ZAPOSŁJAVANJE I SOCIJALNU SOLIDARNOST**

(PROGRESS – PROGRAMME FOR EMPLOYMENT AND SOCIAL SOLIDARITY / PROGRESS – PROGRAMME POUR L'EMPLOI ET LA SOLIDARITÉ SOCIALE)

Napredak je program Zajednice u razdoblju 2007.–2013., namijenjen područjima zapošljavanja, socijalne solidarnosti, uvjeta rada, nediskriminacije i različitosti, te ravnopravnosti spolova. U Hrvatskoj su za program Napredak zaduženi Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva za program u cjelini, a druga tijela državne uprave prema nadležnostima za pojedine sastavnice programa.

→ **NUTS**

*(NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS /
NOMENCLATURE DES UNITÉS TERRITORIALES STATISTIQUES)*

NUTS (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) je sustav nomenklature prostornih jedinica EU-a nužan za provođenje regionalne politike EU-a. Uveden je kako bi se olakšalo prikupljanje, analiziranje, usporedba i usklađivanje statističkih podataka o regijama EU-a. Regije se po NUTS-u ne moraju poklapati s postojećom administrativnom podjelom države na regionalne jedinice.

→ **ODBOR REGIJA**

*(COMMITTEE OF THE REGIONS /
COMITÉ DES RÉGIONS)*

Odbor regija je, uz Europski gospodarski i socijalni odbor, drugo savjetodavno tijelo Europske unije. Sastoji se od predstavnika regionalnih i lokalnih vlasti. Odbor zastupa interese regija i jedinica lokalne samouprave na razini Unije u procesima stvaranja te provedbi zajedničkih politika. Sastoji se od 344 člana koje delegiraju tijela regionalnih i lokalnih vlasti država članica EU-a na četiri godine.

→ **ODBOR STALNIH PREDSTAVNIKA**

*(PERMANENT REPRESENTATIVES COMMITTEE /
COMITÉ DES REPRÉSENTANTS PERMANENTS – COREPER)*

Odbor stalnih predstavnika, koji u govoru EU-a nazivaju Coreper (kratica francuskoga imena toga tijela), čine stalni predstavnici (veleposlanici) država članica EU-a u Bruxellesu (Coreper II)

odnosno njihovi izaslanici (Coreper I). Taj Odbor pomaže u radu Vijeća ministara u fazi preliminarnih dogovora i pregovora o prijedlogu i nacrtu mjera koje predlaže Europska komisija. Zadaća je Corepera priprema svih odluka i razmatranje drugih pitanja od političkoga značenja za sastanke Vijeća ministara.

→ **ODBORSKA PROCEDURA**

(COMITOLOGY / COMITOLOGIE)

Odborska procedura je postupak koji Europska komisija primjenjuje pri donošenju provedbenih mjera za implementaciju zakonodavstva EU-a. Tim postupkom Europska komisija traži mišljenje stručnih odbora čiji su članovi predstavnici država članica EU-a. Postupak omogućuje Europskoj komisiji uspostavljanje dijaloga s državnim administracijama prije usvajanja provedbenih mjera radi pronalaženja provedbene mjere koja bi najviše odgovarala situaciji u državama članicama na koje se provedbena mjera odnosi.

→ **ODLUKA**

(DECISION / DÉCISION)

Odluka je vrsta pravnoga akta EU-a koju donosi Vijeće EU-a i koja ima specifičnu primjenu. Odnosi se na konkretnoga pojedinca, pravnu osobu ili državu članicu. Odluka u cijelosti obvezuje sve one kojima je namijenjena. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je da odluka bude obvezujuća u cijelosti, a odluka u kojoj je specifično navedeno kome je namijenjena, obvezujuća samo za njih.

→ **OKVIRNI PROGRAM ZA KONKURENTNOST I INOVACIJE – CIP**

(COMPETITIVENESS AND INNOVATION FRAMEWORK PROGRAMME - CIP / PROGRAMME-CADRE POUR L'INNOVATION ET LA COMPÉTIVITÉ)

Okvirni program za konkurentnost i inovacije - CIP je okvirni program Zajednice namijenjen financiranju ciljeva obnovljene Lisabonske strategije u razdoblju 2007. – 2013. godine. Budući da podupire obnovljenu Lisabonsku strategiju prvenstveni je cilj CIP-a promicanje gospodarskog rasta i zapošljavanja u Europskoj uniji i to putem poticanja uporabe informatičke tehnologije, tehnologija koje čuvaju okoliš i obnovljivih izvora energije. CIP se sastoji od tri programa: Programa za poduzetništvo i inovacije (EIP) za potporu malim i srednjim poduzećima; Programa podrške politici informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT); i programa Inteligentna energija u Europi, koji je namijenjen poticanju učinkovite upotrebe energije te upotrebe obnovljivih izvora energije. CIP je otvoren državama članicama EU-a, državama kandidatkinjama, državama potencijalnim kandidatkinjama i nekim trećim zemljama. Hrvatska je pristupila programu Inteligentna energija u Europi, za koji je nadležno Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, te Programu za poduzetništvo i inovacije (EIP).

→ **OLAF**

Vidi **EUROPSKI URED ZA SUZBIJANJE PREVARA**

→ **OMBUDSMAN**

Vidi **EUROPSKI PUČKI PRAVOBRANITELJ**

→ **OPĆE UPRAVE**

(DIRECTORATES GENERAL / DIRECTIONS GÉNÉRALES)

Opće uprave su administrativni odjeli Europske komisije zaduženi za provođenje zajedničkih politika EU-a. Na čelu svake od njih je povjerenik te generalni direktor.

P

→ **PAKT ZA STABILNOST I RAST**
(*STABILITY AND GROWTH PACT /*
PACTE DE STABILITÉ ET DE CROISSANCE)

Pakt za stabilnost i rast uspostavljen je 1999. godine kako bi se osiguralo da države koje su postale članice Ekonomske i monetarne unije (EMU) nastave poštovati jedan od kriterija konvergencije – da proračunski manjak ne prelazi 3 % BDP. Pakt za stabilnost i rast temelji se na političkoj predanosti svih članica EMU-a, preventivnim mjerama čiji je cilj pravodobno upozoravanje država da se proračunski manjak približava granici od 3 % BDP-a, te mogućnosti sankcioniranja država koje se unatoč upozorenjima ne pridržavaju postavljenoga kriterija.

→ **PARIŠKI UGOVOR**

Vidi EUROPSKA ZAJEDNICA ZA UGLJEN I ČELIK

→ **PHARE**

Program PHARE jedan je od programa pretpristupne pomoći EU-a u razdoblju do kraja 2006. godine za pružanje potpore u pripremama za članstvo država kandidatkinja. Ustanovljen je 1989. godine nakon pada komunizma u srednjoj i istočnoj Europi radi gospodarske obnove zemalja u regiji. Isprva je obuhvaćao samo Poljsku i Mađarsku, no s vremenom se proširio na ostale države kandidatkinje srednje i istočne Europe, te na

pojedine države jugoistočne Europe. Ciljevi programa PHARE usmjereni su ponajprije na izgradnju institucija potrebnih u procesu približavanja europskim integracijama te financiranje investicija u državama kandidatkinjama za članstvo. Republika Hrvatska je postala korisnicom PHARE-a od 2005. godine, a u okviru toga programa ukupno joj je dodijeljeno 167 milijuna eura. Od početka 2007. godine u državama korisnicama, pa tako i u Hrvatskoj, program PHARE zamjenjuje novi integrirani program pretpristupne pomoći IPA.

→ **PLAN PROVEDBE SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU**

(IMPLEMENTATION PLAN FOR THE STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT / PLAN D'IMPLEMENTATION DE L'ACCORD DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION)

Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) operativni je dokument kojim su utvrđene mjere potrebne za uspješnu provedbu obveza koje je Republika Hrvatska preuzela potpisavši SSP. Plan odgovara na ključna pitanja provedbe SSP-a: što se mora učiniti, tko je odgovoran za pojedinačnu provedbu, te kako će se i u kojim rokovima SSP provoditi. Od 2004. godine Plan provedbe SSP-a uklopljen je u Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji (od 2007. godine Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji).

→ **PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE**

(AREA OF FREEDOM, SECURITY AND JUSTICE / ESPACE DE LIBERTÉ, DE SÉCURITÉ ET DE JUSTICE)

Stvaranje područja slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica jedan je od glavnih ciljeva EU-a. Taj je cilj prvi put jasno

definiran Amsterdamskim ugovorom, a u Ugovoru iz Lisabona ovo je područje postavljeno kao jedan od prioriteta. Kako bi se postigao navedeni cilj, osim mjera vezanih uz kontrolu vanjskih granica poduzimaju se potrebne mjere iz područja imigracija, prevencije i suzbijanja kriminala te borbe protiv terorizma.

→ **POGLAVLJA PREGOVORA O PRISTUPANJU**

*(NEGOTIATING CHAPTERS /
CHAPITRES DES NÉGOCIATIONS D'ADHÉSION)*

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji obuhvaćaju sljedećih 35 pregovaračkih poglavlja: 1. Sloboda kretanja roba, 2. Sloboda kretanja radnika, 3. Pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga, 4. Sloboda kretanja kapitala, 5. Javne nabave, 6. Pravo trgovačkih društava, 7. Pravo intelektualnog vlasništva, 8. Tržišno natjecanje, 9. Financijske usluge, 10. Informacijsko društvo i mediji, 11. Poljoprivreda i ruralni razvitak, 12. Sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor, 13. Ribarstvo, 14. Prometna politika, 15. Energetika, 16. Porezi, 17. Ekonomska i monetarna unija, 18. Statistika, 19. Socijalna politika i zapošljavanje, 20. Poduzetništvo i industrijska politika, 21. Transeuropske mreže, 22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, 23. Pravosuđe i temeljna ljudska prava, 24. Pravda, sloboda i sigurnost, 25. Znanost i istraživanje, 26. Obrazovanje i kultura, 27. Okoliš, 28. Zaštita potrošača i zdravlja, 29. Carinska unija, 30. Vanjski odnosi, 31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika, 32. Financijski nadzor, 33. Financijske i proračunske odredbe, 34. Institucije, 35. Ostala pitanja.

→ **POSTUPAK PRISTANKA**

(ASSENT PROCEDURE / PROCÉDURE DE L'AVIS CONFORME)

Postupak pristanka jedan je od načina donošenja odluka, uveden Jedinственим europskim aktom 1987. godine, pod kojim se razumijeva da Vijeće mora pridobiti pristanak Parlamenta prije donošenja najvažnijih odluka. Postupak pristanka primjenjuje se uglavnom u procesu pristupanja novih država članica, te prilikom sklapanja sporazuma o pridruživanju i ostalih sporazuma s trećim zemljama. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je da ovaj postupak postane jedan od posebnih zakonodavnih postupaka.

→ **POSTUPAK SAVJETOVANJA**

(CONSULTATION PROCEDURE / PROCÉDURE DE CONSULTATION)

Postupak savjetovanja je najstarija metoda uključivanja Europskoga parlamenta u proces donošenja odluka. Njime Parlament ima mogućnost da iznese mišljenje o prijedlogu Komisije. U primjenjivanju toga postupka Vijeće mora zatražiti mišljenje Parlamenta i uzeti ga u obzir prije glasovanja o prijedlozima Komisije, iako mišljenje Parlamenta nije obvezujuće. Postupak savjetovanja ne uključuje samo traženje mišljenja Europskoga parlamenta već i obvezu čekanja mišljenja do isteka predviđenoga roka. Vijeće također traži mišljenje Parlamenta i u slučajevima kad takav postupak nije obvezan, najčešće pri donošenju neobvezujućih pravnih instrumenata – mišljenja i preporuka. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je da ovaj postupak postane jedan od posebnih zakonodavnih postupaka.

→ **POSTUPAK SUODLUČIVANJA**

(CODECISION PROCEDURE / PROCÉDURE DE CODÉCISION)

Postupak suodlučivanja jedan je od načina donošenja odluka, a uveden je Ugovorom iz Maastrichta. U tom se postupku odluka može donijeti jedino ako se o njoj usuglase i Vijeće EU-a i Europski parlament. Tim se postupkom Europskomu parlamentu daje veća moć u postupku donošenja odluka, što je značajno kako bi se povećala uloga građana u donošenju odluka te smanjio demokratski deficit EU-a. Ugovorom iz Maastrichta predviđeno je da se postupak suodlučivanja primjenjuje na ova područja: slobodno kretanje radnika, pravo osnivanja poduzeća, usluge, unutarnje tržište, obrazovanje (poticajne mjere), zdravstvo (poticajne mjere), zaštita potrošača, transeuropske mreže (upute), zaštita okoliša (opći program aktivnosti), kultura (poticajne mjere) i istraživanje. Amsterdamskim je ugovorom postupak suodlučivanja pojednostavljen i proširen na dodatna područja. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je daljnje proširenje područja za koja će biti primijenjen postupak suodlučivanja (koji će se zvati "redovni zakonodavni postupak"), čime bi taj postupak postao osnovni način odlučivanja. Nova područja u kojima će se primjenjivati redovni zakonodavni postupak uključuju imigraciju, pravosudnu suradnju u kaznenim postupcima, policijsku suradnju i poljoprivredu.

→ **POSTUPAK SURADNJE**

(COOPERATION PROCEDURE / PROCÉDURE DE COOPÉRATION)

Postupak suradnje je način donošenja odluka uveden Jedinim europskim aktom 1987. godine, a omogućuje Parlamentu da provede dva čitanja prijedloga. Od Ugovora iz Nice ovaj se postupak primjenjuje isključivo u području

ekonomske i monetarne unije. U slučaju da Parlament predloži amandmane, Vijeće ih može odbiti samo jednoglasnom odlukom. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je potpuno ukidanje ovoga načina odlučivanja.

→ **PRAVNA STEČEVINA**
(*ACQUIS COMMUNAUTAIRE*)

Pravna stečevina Europske unije (franc. *acquis communautaire*, skraćeno *acquis*) skup je prava i obveza koji sve države članice obvezuje i povezuje u Europskoj uniji. Pravna stečevina EU-a nije samo pravo u užem smislu jer obuhvaća: sadržaj, načela i političke ciljeve osnivačkih ugovora, zakonodavstvo usvojeno na temelju osnivačkih ugovora te presude Suda Europskih zajednica, deklaracije i rezolucije koje je Europska unija usvojila, mjere koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, mjere koje se odnose na pravosuđe i unutarnje poslove te međunarodne ugovore koje je sklopila Europska zajednica, kao i ugovore zaključene između država članica s trećim zemljama u području djelovanja Europske unije. Svaka država koja želi postati članicom Europske unije mora prihvatiti odluke iz osnivačkih ugovora i uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije.

→ **PREDSJEDANJE VIJEĆEM EU-A**
(*PRESIDENCY OF THE COUNCIL / PRÉSIDENCE DU CONSEIL*)

Predsjedanje Vijećem Europske unije odvija se po načelu rotacije u kojem svakih 6 mjeseci Vijećem predsjeda druga država članica (prema stalnom redosljedju). Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona sustav rotacije ostaje primjenjiv na Vijeće kada zasjeda u svim konfiguracijama, osim u

konfiguraciji za vanjske poslove. Tako će Vijećem za vanjske poslove predsjedati Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, dok će drugim konfiguracijama Vijeća predsjedati predstavnici država članica prema načelu jednake rotacije.

→ **PREGOVORI O PRISTUPANJU**

(ACCESSION NEGOTIATIONS / NÉGOCIATIONS D'ADHÉSION)

Pregovori o pristupanju su pregovori koje država kandidatkinja za članstvo vodi s državama članicama EU-a o uvjetima pod kojim će postati punopravnom članicom Europske unije. Pregovori o svim poglavljima pravne stečevine EU-a vode se na međuvladinoj konferenciji koju saziva Europsko vijeće. Rezultati pregovora uklapaju se u Ugovor o pristupanju kojim se određuju svi uvjeti ulaska države u članstvo Unije.

→ **PREPORUKA**

(RECOMMENDATION / RECOMMANDATION)

Preporuku donosi Vijeće ili Komisija, a upućuje ju državama članicama i/ili pravnim osobama. Preporuka nema obvezujući karakter ni snagu prisile, a predstavlja sredstvo vođenja nacionalnih zakonodavstava u poželjnom smjeru. Ugovorom iz Lisabona nisu predviđene promjene u naravi preporuke.

→ **PRETPRISTUPNA STRATEGIJA**

(PRE-ACCESSION STRATEGY / STRATÉGIE DE PRÉADHÉSION)

U kontekstu petoga vala proširenja Europska je unija 1997. godine definirala pretpristupnu strategiju za države kandidatkinje. Cilj je pretpristupne strategije pružanje

potpore i pomoći državama kandidatkinjama u pripremama za priključenje Europskoj uniji. Pretpristupna strategija uključuje četiri glavne sastavnice: sporazum o pridruživanju, pristupno partnerstvo i nacionalni program za usvajanje pravne stečevine EU-a, te programe pretpristupne pomoći. Godine 2004. Europska komisija usvojila je ojačanu Pretpristupnu strategiju za Hrvatsku.

→ **PRETPRISTUPNI FONDOVI**

(PRE-ACCESSION FUNDS / FONDS DE PRÉADHÉSION)

Pretpristupni fondovi EU-a su programi financijske i tehničke pomoći državama kandidatkinjama za pripremu za članstvo u Europskoj uniji. Sredstva dobivena iz pretpristupnih fondova su bespovratna. Do kraja 2006. godine tri su fonda bila na raspolaganju državama kandidatkinjama – PHARE, ISPA i SAPARD. Od početka 2007. godine njih zamjenjuje novi integrirani program pretpristupne pomoći IPA.

→ **PRIMARNO PRAVO EUROPSKE UNIJE**

Vidi IZVORI PRAVA

→ **PRISTUPNO PARTNERSTVO**

(ACCESSION PARTNERSHIP / PARTENARIAT D'ADHÉSION)

Pristupno partnerstvo jedan je od instrumenata pretpristupne strategije EU-a namijenjene državama kandidatkinjama. Na temelju sporazuma o pridruživanju partnerstvom se određuju kratkoročni i srednjoročni prioriteti na putu k punopravnomu članstvu. Tim se instrumentom također određuje financijska pomoć EU-a u ispunjavanju prioritetnih ciljeva te uvjeti vezani uz tu financijsku pomoć. Pristupno partnerstvo za Hrvatsku

usvojeno je 2006. godine, a revidirano Pristupno partnerstvo u veljači 2008. godine.

→ **PRIVREMENI SPORAZUM**

(INTERIM AGREEMENT / ACCORD INTÉRIMAIRE)

Privremeni sporazum je sporazum kojim se uređuju trgovinska pitanja iz sporazuma o pridruživanju između EU-a i države potpisnice sporazuma o pridruživanju. Taj sporazum uređuje trgovinske odnose između EU-a i pridružene države do trenutka stupanja na snagu sporazuma o pridruživanju. Privremeni sporazum o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europske zajednice, s druge strane, ticao se ukidanja carina i drugih ograničenja na razmjenu roba između Hrvatske i EU-a, a primjenjivao se od 1. siječnja 2002. godine do 1. veljače 2005. godina, kada je na snagu stupio Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

→ **PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA**

*(STABILISATION AND ASSOCIATION PROCESS /
PROCESSUS DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION)*

Proces stabilizacije i pridruživanja strateška je politika EU-a prema državama jugoistočne Europe (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija i Srbija) i uključuje šest elemenata: (1) Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, kao novu vrstu ugovornih odnosa (tzv. sporazum o pridruživanju treće generacije); (2) razvoj postojećih gospodarskih i trgovačkih odnosa s regijom i unutar regije; (3) razvoj, odnosno djelomičnu prenamjenu postojeće gospodarske i financijske pomoći (program CARDS do kraja 2006. godine, a od početka 2007. godine program IPA); (4) povećanu pomoć

za demokratizaciju, razvoj civilnoga društva, obrazovanje i izgradnju institucija; (5) korištenje mogućnosti za suradnju u raznim područjima, uključujući pravosuđe i unutarnje poslove; (6) razvoj političkoga dijaloga, uključujući i politički dijalog na regionalnoj osnovi. Na sastanku Europskoga vijeća u Solunu u lipnju 2003. proces stabilizacije i pridruživanja “obogaćen” je elementima pretprijetne strategije, tj. elementima koji su do tada bili otvoreni isključivo državama kandidatkinjama za članstvo. Tako su uvedeni: načelo “vlastitih zasluga” i mogućnost sustizanja drugih, Europsko partnerstvo koje sadržava kratkoročne i srednjoročne prioritete daljnjega procesa pridruživanja, povećana pomoć za izgradnju institucija (kroz pristup programu TAIEX, *twinning* projektima), mogućnost sudjelovanja u programima Zajednice i suradnje s agencijama EU-a, te jačanje programa CARDS.

→ PROGRAM CJELOŽIVOTNOG UČENJA

(LIFELONG LEARNING PROGRAMME - LLP / PROGRAMME ÉDUCATION ET FORMATION TOUT AU LONG DE LA VIE)

Program cjeloživotnog učenja krovni je program Europske unije u području obrazovanja u razdoblju 2007. – 2013. godine, koji obuhvaća suradnju među državama korisnicama u predškolskom, školskom, visokoškolskom te cjeloživotnom obrazovanju i usavršavanju. Ciljevi su programa stvaranje društva utemeljenog na znanju promicanjem razmjene, suradnje i mobilnosti u području obrazovanja te poticanje cjeloživotnog obrazovanja. Program cjeloživotnog učenja sastoji se od sljedećih programa: Comenius – namijenjen razmjeni i suradnji u predškolskom i školskom obrazovanju; Erasmus – namijenjen razmjeni i suradnji u visokom školstvu; Leonardo da Vinci –

namijenjen promicanju strukovnog obrazovanja; i Grundtvig – namijenjen razmjeni i suradnji u području obrazovanja odraslih osoba. Uz to, u sastavu Programa cjeloživotnog učenja djeluju Transverzalni program, namijenjen promicanju suradnje u području cjeloživotnog učenja, poticanju učenja stranih jezika i uporabe informatičke tehnologije, te program Jean Monnet, kojim se podupire visokoškolsko obrazovanje u području europskih integracija. Program cjeloživotnog učenja svojevrsni je nastavak Socratesa - prijašnjeg krovnog programa EU-a za obrazovanje, koji je završio krajem 2006. godine.

→ **PROGRAMI ZAJEDNICE**

(COMMUNITY PROGRAMMES / PROGRAMMES COMMUNAUTAIRES)

Pojam program Zajednice odnosi se na integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska zajednica ili Europska unija kako bi promicala suradnju među državama članicama EU-a u sektorskim politikama, kao što su promet, energija, obrazovanje i ostale. Države kandidatkinje mogu sudjelovati u programima Zajednice temeljem jedinstvenoga okvirnoga sporazuma i pojedinačnih memoranduma o suglasnosti koji uređuju administrativne uvjete korištenja i financijski doprinos za sudjelovanje u programu.

→ **PROŠIRENJE EUROPSKE UNIJE**

(EU ENLARGEMENT / ELARGISSEMENT DE L'UE)

Proširenje Europske unije izraz je kojim se opisuje proces primanja u punopravno članstvo novih članica. Od svojih početaka Europska unija doživjela je pet valova proširenja, od kojih je peti, dosad najveći val proširenja, dovršen 1.

siječnja 2007. godine. U prva četiri vala proširenja državama osnivačicama (Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka) pridružile su se Danska, Irska i Velika Britanija (1973.), Grčka (1981.), Portugal i Španjolska (1986.), Austrija, Finska i Švedska (1995.). Petim valom proširenja članicama EU-a postali su Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija (2004.) te Bugarska i Rumunjska (2007.). Još su tri države trenutačno kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji: Hrvatska, Makedonija i Turska. Ciljevi su proširenja EU-a povećanje sigurnosti, stabilnosti te blagostanja na europskom kontinentu.

→ **PRVOSTUPANJSKI SUD**

(COURT OF FIRST INSTANCE / TRIBUNAL DE PREMIÈRE INSTANCE)

Prvostupanjski sud djeluje od 1. studenoga 1989. s namjerom da olakša rad Suda Europskih zajednica. Sastoji se od dvadeset i sedam sudaca koji su imenovani zajedničkom odlukom vlada država članica na šest godina. Prvostupanjski sud uglavnom razmatra predmete koji se odnose na tužbe zaposlenika u institucijama EU-a, te predmete vezane uz kršenje pravila tržišnoga natjecanja. Ugovorom iz Lisabona Prvostupanjski sud postaje Opći sud u sklopu Suda Europske unije.

R

→ **REGIONALNA POLITIKA**

*(REGIONAL POLICY /
POLITIQUE RÉGIONALE)*

Regionalna politika Europske unije jedna je od najstarijih zajedničkih politika EU-a

kojom se postiže ujednačeni razvoj na čitavom teritoriju EU-a smanjivanjem i uklanjanjem strukturnih razlika među europskim regijama. Regionalna politika temelji se na financijskoj solidarnosti te se dio sredstava koje države članice uplaćuju u proračun EU-a dodjeljuje manje razvijenim regijama i društvenim skupinama. Glavni su instrumenti provođenja regionalne politike strukturni fondovi i Kohezijski fond.

→ **RIMSKI UGOVORI**

(THE TREATIES OF ROME / LES TRAITÉS DE ROME)

Rimskim ugovorima, potpisanima 1957. godine u Rimu, osnovane su Europska ekonomska zajednica (EEZ) i Europska zajednica za atomsku energiju (Euratom). EEZ-om je ustanovljena carinska unija među državama potpisnicama (Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka) te su postavljeni temelji i temeljni ciljevi stvaranja zajedničkoga tržišta koje bi osiguralo slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. Euratom je postavio ciljeve razvoja istraživanja nuklearne energije i njezine upotrebe u civilne svrhe. Stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj uniji Europska ekonomska zajednica preimenovana je u Europsku zajednicu, a Ugovor o EEZ-u postao je Ugovor o EZ-u.

S

→ **SAPARD**

(SPECIAL ACCESSION PROGRAMME FOR AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT / PROGRAMME SPÉCIAL D'ADHÉSION POUR L'AGRICULTURE ET LE DÉVELOPPEMENT RURAL)

SAPARD je jedan od programa pretpristupne pomoći EU-a u razdoblju 2000. – 2006. godine za pružanje potpore u pripremanju za članstvo država kandidatkinja. Namijenjen je poljoprivredi i ruralnom razvitku. Cilj je toga programa pomoći državama kandidatkinjama u rješavanju problema strukturnih prilagodbi u njihovim poljoprivrednim sektorima i seoskim područjima te pružanje pomoći u provedbi pravne stečevine EU-a u području zajedničke poljoprivredne politike te ostaloga relevantnoga zakonodavstva. Hrvatskoj je SAPARD otvoren za sudjelovanje u 2006. godini, a u okviru toga programa dodijeljeno joj je 25 milijuna eura. Od početka 2007. godine u državama korisnicama, pa tako i u Hrvatskoj, program SAPARD zamjenjuje novi integrirani program pretpristupne pomoći IPA.

→ **SCHENGENSKI SPORAZUM**

(SCHENGEN AGREEMENT / ACCORD DE SCHENGEN)

Schengenskim je sporazumom, sklopljenim u lipnju 1985. između Belgije, Francuske, Luksemburga, Njemačke i Nizozemske, dogovoreno postupno ukidanje unutarnjih graničnih kontrola između država potpisnica te uvođenje slobode kretanja za sve fizičke osobe – državljane država potpisnica Sporazuma, država članica EU-a ili trećih zemalja – unutar granica obuhvaćenih Sporazumom. Schengensku

konvenciju potpisalo je 1990. godine tih pet država. Konvencija je stupila na snagu 1995. godine, a njome se uređuju pitanja i ustanovljavaju jamstva za slobodu kretanja. Schengenski sporazum i konvencija, zajedno s deklaracijama i odlukama donesenim pri Schengenskom izvršnom odboru, čine tzv. schengenski *acquis*, odnosno dio pravne stečevine EU-a jer se bavi jednim dijelom unutarnjega tržišta – slobodnim kretanjem osoba. Uz iznimku Ujedinjenoga Kraljevstva i Irske, sve države članice EU-a su s vremenom postale članicama schengenskoga prostora, a njima su se pridružili i Island te Norveška (države koje nisu članice EU-a). Tijekom pristupnih pregovora nove države članice prihvatile su schengenski *acquis*, a on bi se u većini njih u potpunosti trebao početi primjenjivati početkom 2008. godine.

→ **SCHUMANOV PLAN**

(*SCHUMAN PLAN / PLAN SCHUMAN*)

Schumanov plan strateški je plan nazvan po Robertu Schumanu, tadašnjemu francuskomu ministru vanjskih poslova, koji ga je predložio 9. svibnja 1950. godine radi ujedinjenja francuske i njemačke proizvodnje i distribucije čelika kao načina sprječavanja izbivanja daljnjih sukoba na europskom kontinentu i kontrole nad gospodarskim oporavkom Njemačke. Nakon toga u pregovorima su, osim Francuske i Njemačke, sudjelovale i Italija te države Beneluxa, a rezultirali su potpisivanjem Pariškoga ugovora u svibnju 1951. godine. Njime je utemeljena Europska zajednica za ugljen i čelik (EZUČ) – prva od triju nadnacionalnih zajednica iz kojih je nastala Europska unija. Schumanov se plan smatra početkom europskoga ujedinjenja pa se 9. svibnja obilježava kao Dan Europe.

→ **SCREENING**

Postupak *screeninga* prva je od dviju faza u pregovorima o članstvu s Europskom unijom. Njime se utvrđuju područja u zakonodavstvu pojedine države kandidatkinje koja je potrebno prilagoditi zakonodavstvu EU-a, ocjenjuje se postojeća razina usklađenosti te potreba daljnje prilagodbe zakonodavstvu EU-a. *Screening* služi kao temelj za bilateralne pregovore između država članica EU-a i države kandidatkinje za članstvo. Republika Hrvatska završila je *screening* 18. listopada 2006. godine.

→ **SEDMI OKVIRNI PROGRAM**

(*SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME – FP7 /
SEPTIÈME PROGRAMME CADRE*)

Sedmi okvirni program temeljni je program Europske unije za poticanje istraživanja i tehnološkoga razvoja. Program pomaže pri organizaciji suradnje među sveučilištima, istraživačkim centrima i industrijom (uključujući mala i srednja poduzeća), te pruža financijsku podršku za njihove zajedničke projekte. Sedmi okvirni program (2007.–2013.) nastavlja se na prethodne višegodišnje okvirne programe. U Republici Hrvatskoj za suradnju u sklopu ovoga programa zaduženo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

→ **SEKUNDARNO PRAVO EUROPSKE UNIJE**

Vidi IZVORI PRAVA

→ **SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI/PODRUČJE SLOBODNE TRGOVINE**

(FREE TRADE AREA AGREEMENT, FREE TRADE AREA / ACCORD DE LIBRE ÉCHANGE, ZONE DE LIBRE ÉCHANGE)

Sporazumom o slobodnoj trgovini dvije ili više država ukidaju ili smanjuju carine i necarinske barijere na proizvode/usluge određene sporazumom. Područje slobodne trgovine treba razlikovati od carinske unije, koja je dublji oblik ekonomskoga povezivanja dviju ili više zemalja te uključuje zajedničku carinsku politiku prema trećim zemljama.

→ **SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU**

(STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT / ACCORD DE STABILISATION ET D'ASSOCIATION)

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju nova je generacija sporazuma o pridruživanju ponuđena državama jugoistočne Europe obuhvaćenim procesom stabilizacije i pridruživanja. Sporazumom se uređuju opća načela, politički dijalog, regionalna suradnja, slobodno kretanje roba, kretanje radnika, osnivanje pravnih osoba, pružanje usluga i kretanje kapitala, usklađivanje zakona, provedba zakona i pravila tržišnoga natjecanja, pravosuđe i unutarnji odnosi, politike suradnje i financijska suradnja. Ciljevi su toga sporazuma: razvijanje političkoga dijaloga između Unije i države potpisnice sporazuma, početak postupnoga usklađivanja nacionalnoga zakonodavstva države potpisnice s pravnom stečevinom EU-a, promicanje gospodarskih odnosa dviju strana, postupno razvijanje područja slobodne trgovine između dviju strana te poticanje regionalne suradnje u sklopu procesa stabilizacije i pridruživanja. Sporazum daje državi potpisnici status pridruženoga člana i potencijalne

kandidatkinje za članstvo u EU-u. Republika Hrvatska potpisala je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju 29. listopada 2001. godine, koji je, nakon ratifikacije u državama članicama EU-a, Europskome parlamentu i Hrvatskome saboru na snagu stupio 1. veljače 2005. godine.

→ **SPORAZUM O SURADNJI**

(COOPERATION AGREEMENT / ACCORD DE COOPÉRATION)

Sporazum o suradnji posebna je vrsta sporazuma koje Europska unija potpisuje s trećim zemljama i kojim stvara okvir za širenje odnosa s tim državama i izvan trgovinskih veza. Slični sporazumi, koji su se nazivali “sporazumi o suradnji i trgovini”, zaključivali su se početkom 1990-ih s državama srednje i istočne Europe u sklopu njihova približavanja europskim integracijama prije nego što su zamijenjeni sporazumima o pridruživanju.

→ **STRUKTURNI FONDOVI, KOHEZIJSKI FOND**

(STRUCTURAL FUNDS, COHESION FUND / FONDS STRUCTURELS, FONDS DE COHÉSION)

Strukturni fondovi i Kohezijski fond čine dio regionalne politike Europske unije kojoj je cilj smanjenje jaza između bogatijih i siromašnijih regija i zemalja članica Unije te promicanje ekonomske i socijalne kohezije. Strukturni fondovi i Kohezijski fond čine otprilike trećinu proračuna Europske unije. Korisnice strukturnih fondova su regije čiji je bruto domaći proizvod po glavi stanovnika ispod 75% prosjeka Unije, dok je Kohezijski fond namijenjen državama članicama čiji je bruto nacionalni dohodak manji od 90% prosjeka Unije. Strukturni fondovi su Europski fond za regionalni razvoj, iz kojeg se financiraju primjerice ulaganja u infrastrukturu i ulaganja u regionalni i

lokalni razvitak putem podrške malim i srednjim poduzećima, te Europski socijalni fond, namijenjen poticanju zapošljavanja. Kohezijski fond namijenjen je poboljšanju prometne i energetske infrastrukture te zaštiti okoliša.

→ **STUPOVI EUROPSKE UNIJE**

*(PILLARS OF THE EUROPEAN UNION /
PILIERS DE L'UNION EUROPÉENNE)*

Za Europsku se uniju kaže da podsjeća na prednji dio grčkoga hrama koji počiva na tri stupa. Ta se slika počela rabiti kako bi se opisala struktura Unije ustrojena u Maastrichtu 1992. godine. Prvi stup ima nadnacionalni karakter, u pravnom smislu se temelji na Ugovoru o Europskoj zajednici i Ugovoru o Europskoj zajednici za atomsku energiju, a čine ga na primjer carinska unija, jedinstveno tržište, zajednička poljoprivredna politika, strukturne politike te ekonomska i monetarna unija. Drugi stup obuhvaća suradnju država u vanjskoj i sigurnosnoj politici, a treći suradnju država u unutarnjim poslovima i pravosudnu suradnju u pitanjima kaznenog prava. Osnovna razlika između prvoga i druga dva stupa leži u stupnju ograničavanja ovlasti odlučivanja na razini država članica, odnosno u načinu donošenja odluka. Jedino prvi stup koristi postupke odlučivanja utemeljene još Rimskim ugovorima, kojima usvojeni pravni akti postaju sastavnim dijelom nacionalnih pravnih poredaka država članica. Druga su dva stupa pretežno u nadležnosti država članica, te su više međudržavnoga karaktera. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je približavanje stupova te podjela nadležnosti na tri kategorije: područja pod isključivom nadležnosti Unije (primjerice carinska unija, pravila tržišnog natjecanja, monetarna politika u državama koje su uvele euro); područja u kojima Unija dijeli nadležnost s državama članicama

(primjerice unutarnje tržište, pojedini aspekti socijalne politike, poljoprivreda, zaštita okoliša, promet, područje slobode, sigurnosti i pravde); i područja u kojima Unija može poduzeti aktivnosti podrške i koordinacije ili dodatne aktivnosti kojima podupire aktivnosti država članica (primjerice zaštita i poboljšanje zdravlja, industrija, kultura, obrazovanje, turizam). Područja koja ne mogu ući u opću klasifikaciju razrađuju se posebno, primjerice koordinacija ekonomskih politika te zajednička vanjska i sigurnosna politika.

→ SUD EUROPSKIH ZAJEDNICA

*(COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES /
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES)*

Sud Europskih zajednica jedini je ovlašten tumač odredaba osnivačkih ugovora EU-a. Njegova je funkcija dvojaka: (1) odgovornost za izravnu primjenu prava Zajednice u određenim slučajevima i (2) opća odgovornost za tumačenje odredaba prava EU-a, pri čemu treba nastojati osigurati njegovu stalnu i jednaku primjenu. Sud se može pozvati da odluči o slučajevima koje podnose države članice, institucije Zajednice te pravne i fizičke osobe. On omogućuje istovjetno tumačenje zakona Zajednice na njezinu području putem tijesne suradnje s nacionalnim sudovima kroz prethodni postupak za tumačenje prava Zajednice. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona Sud Europskih zajednica postat će Sud Europske unije, a njegova nadležnost bit će proširena, naročito u području suradnje država u unutarnjim poslovima i pravosudne suradnje u pitanjima kaznenog prava. Sud EU-a uključivat će, osim samog Suda još i Opći sud te specijalizirane sudove. Sjedište Suda je u Luksemburgu.

T

→ **TAIEX**
(*TECHNICAL ASSISTANCE
INFORMATION EXCHANGE OFFICE*)

TAIEX (Ured tehničke pomoći za razmjenu informacija) osnovan je 1995. godine kao ured za pružanje tehničke pomoći pri usklađivanju zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom stečevinom EU-a te pri provedbi zakonodavstva EU-a. TAIEX pruža ovih pet osnovnih usluga: dokumentacijsko-informacijske usluge i savjetovanje o zakonodavstvu jedinstvenoga tržišta, radionice i seminare, studijske posjete Komisiji i državama članicama, ekspertna savjetovanja državama korisnicama te uspostavu baze podataka o projektima tehničke pomoći i njihovim rezultatima.

→ **TEMPUS**

Program Tempus je program Europske unije namijenjen suradnji sa zemljama jugoistočne i istočne Europe, srednje Azije, sjeverne Afrike i Bliskoga istoka u području visokoga školstva, s glavnim ciljem modernizacije visokoškolskoga obrazovanja u tim zemljama. Tempus je za Republiku Hrvatsku otvoren početkom 2000. godine, a tijelo koje programom upravlja u Hrvatskoj jest Nacionalni Tempus ured pri Agenciji za znanost i visoko obrazovanje.

→ **TWINNING**

Twinning je jedan od osnovnih instrumenata pretpristupne pomoći na raspolaganju državama kandidatkinjama, a namijenjen je razvoju institucionalnih sposobnosti. Odvija se preko suradnje djelatnika tijela državne uprave države

kandidatkinje s istovjetnim ili srodnim tijelima država članica Europske unije. *Twinning* je namijenjen stvaranju suvremene i djelotvorne administracije u državama kandidatkinjama kako bi bile sposobne primijeniti i provoditi pravnu stečevinu EU-a sukladno europskim standardima.

U → **UGOVOR IZ LISABONA** (*TREATY OF LISBON / TRAITÉ DE LISBONNE*)

Ugovor iz Lisabona potpisan je 13. prosinca 2007. godine, a da bi stupio na snagu potrebno je da ga ratificiraju sve države članice EU-a.

Postupak ratifikacije je u tijeku. Ugovor iz Lisabona sadrži izmjene i dodatke Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o Europskoj zajednici, ali ne zamjenjuje ta dva ugovora. Novine u pravnom okviru i metodama rada koje donosi Ugovor iz Lisabona omogućuju proširenoj Europskoj uniji bolje funkcioniranje, jačanje demokracije, jačanje provođenja zaštite ljudskih prava (pozivanjem na Povelju o temeljnim pravima i isticanjem da će ona imati jednaku pravnu vrijednost kao i Ugovor), te jačanje uloge EU-a u svijetu. Ugovor definira jedinstvenu pravnu osobnost EU-a i ukidanje pojma Zajednica te pravo države članice da napusti Uniju. Dolazi do približavanja triju stupova EU-a i uvodi se podjela nadležnosti na tri kategorije: područja pod isključivom nadležnosti Unije (primjerice carinska unija, pravila tržišnog natjecanja, monetarna politika u državama koje su uvele euro); područja u kojima Unija dijeli nadležnost s državama članicama (primjerice unutarnje tržište, pojedini aspekti socijalne politike, poljoprivreda, zaštita okoliša, promet, područje slobode, sigurnosti i pravde); i područja u

kojima Unija može poduzeti aktivnosti podrške i koordinacije ili dodatne aktivnosti kojima podupire aktivnosti država članica (primjerice zaštita i poboljšanje zdravlja, industrija, kultura, obrazovanje, turizam). Područja koja ne mogu ući u opću klasifikaciju razrađuju se posebno, primjerice koordinacija ekonomskih politika te zajednička vanjska i sigurnosna politika. Postupak suodlučivanja, koji će se zvati redovni zakonodavni postupak, proširuje se na nova područja, čime jača uloga Europskog parlamenta u odnosu na Vijeće EU-a u donošenju odluka. Primjena načela supsidijarnosti ojačana je većom ulogom nacionalnih parlamenata u donošenju odluka na razini EU-a. Pojednostavljuje se glasovanje kvalificiranom većinom u Vijeću EU-a uvođenjem sustava dvostruke većine (tj. odluka će biti donesena ako ju podrži 55 % država članica, a najmanje njih petnaest, koje predstavljaju najmanje 65 % stanovništva EU-a; primjena ovog sustava trebala bi započeti 2014. godine, uz prijelazno razdoblje do 2017.). Smanjuje se sastav Europske komisije - od 2014. godine broj povjerenika smanjit će se na dvije trećine broja država članica, osim ukoliko Europsko vijeće jednoglasno ne odluči promijeniti taj broj. Povjerenici će se birati sustavom rotacije vodeći računa o jednakoj zastupljenosti svih država članica. Europsko vijeće postaje zasebna institucija EU-a na čelu s predsjednikom izabranim na mandat od dvije i pol godine, uz mogućnost reizbora. Time se uvodi sustav trajnog predsjedanja Europskim vijećem. Sustav rotacijskog predsjedništva ostaje u konfiguracijama Vijeća EU-a, osim u konfiguraciji Vijeća za vanjske poslove. Uvodi se nova funkcija Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koja će objediniti dvije sadašnje funkcije, onu Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, te onu povjerenika za vanjske odnose. Visoki predstavnik Unije

za vanjske poslove i sigurnosnu politiku predstavljat će EU na međunarodnoj sceni, predsjedati Vijećem za vanjske poslove, te obnašati i dužnost potpredsjednika Europske komisije.

→ **UGOVOR IZ NICE**

(TREATY OF NICE / TRAITÉ DE NICE)

Ugovor iz Nice rezultat je međuvladine konferencije koja je započela u veljači 2000. godine, a završila u prosincu iste godine. Na toj se konferenciji raspravljalo o sastavu i djelovanju institucija Unije nakon idućih proširenja. Stupanjem na snagu Ugovora iz Nice te proširenjem na nove države članice promijenjen je sastav i način djelovanja Europskoga parlamenta, Vijeća Europske unije, Europske komisije, Suda Europskih zajednica, Revizorskoga suda, Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora te Odbora regija. Ugovor iz Nice potpisan je 26. veljače 2001. godine, a stupio je na snagu 1. veljače 2003. godine.

→ **UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI /
UGOVOR IZ MAASTRICHTA**

(TREATY ON THE EUROPEAN UNION/MAASTRICHT TREATY – TRAITÉ SUR L'UNION EUROPÉENNE/TRAITÉ DE MAASTRICHT)

Ugovorom iz Maastrichta, potpisanim 1992. i ratificiranim 1993. godine, države članice uspostavile su Europsku uniju te time ujedno označile novu etapu u integriranju naroda Europe u sve čvršću uniju, u kojoj se odluke donose što je bliže moguće građanima. Tim su Ugovorom postavljeni ciljevi ekonomske i monetarne unije, jedinstvene valute, zajedničke vanjske i sigurnosne politike, zajedničke obrambene politike, a zatim i obrane, uvođenja građanstva Unije, uske suradnje u pravosuđu

i unutarnjim poslovima. Ugovorom o Europskoj uniji ta je europska integracija iz pretežno gospodarske integracije prerasla i u političku uniju.

→ **UGOVOR O PRISTUPANJU**

(ACCESSION TREATY / TRAITÉ D'ADHÉSION)

Ugovor o pristupanju Europskoj uniji potpisuje se nakon zaključivanja pregovora o pristupanju države kandidatkinje Europskoj uniji. U Ugovor o pristupanju ugrađuju se rezultati pregovora, a njegovim potpisivanjem država kandidatkinja postaje država pristupnica. Ugovor potpisuju najviši dužnosnici država članica EU-a i države pristupnice, a kako bi on stupio na snagu potrebno je da ga potvrde (ratificiraju) Europski parlament, parlamenti svih država članica EU-a i parlament države pristupnice. Prije potvrđivanja Ugovora o pristupanju, većina država pristupnica provodi referendum na kojem građani donose konačnu odluku o ulasku svoje države u članstvo EU-a. Stupanjem na snagu Ugovora o pristupanju (uobičajeno na utvrđeni datum, pod uvjetom da je dovršen proces ratifikacije), država pristupnica postaje država članica Europske unije.

→ **UPITNIK**

(QUESTIONNAIRE / QUESTIONNAIRE)

Upitnik je dokument koji Europska komisija upućuje državi podnositeljici zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji tijekom postupka razmatranja toga zahtjeva. Sastoji se od pitanja iz najrazličitijih područja funkcioniranja države podnositeljice zahtjeva, a odgovore koje ta država pošalje Europska komisija koristi kao jedan od osnovnih izvora na temelju kojih donosi mišljenje o zahtjevu za članstvo.

→ **UREDBA**

(REGULATION / RÈGLEMENT)

Uredba je uz direktivu najvažniji pravni akt Zajednice koji obvezuje u cijelosti i izravno je primjenjiv u svim državama članicama. Svrha je uredbe ujednačivanje prava država članica, odnosno zamjena postojećih normi država članica, ako one postoje. Nacionalne norme koje nisu u skladu s uredbom moraju se ukinuti. Uredba se automatizmom ugrađuje u nacionalno zakonodavstvo stupajući na snagu istodobno i jednako u svim državama članicama EU-a. Da bi postala primjenjiva, svaka uredba mora biti objavljena u Službenom listu Europske unije. Ugovor iz Lisabona ne predviđa promjene u naravi uredbe.

→ **USTAVNI UGOVOR**

(CONSTITUTIONAL TREATY / TRAITÉ CONSTITUTIONNEL)

Nacrt Ustavnoga ugovora (puni naziv: Ugovor o Ustavu za Europu) pripremila je Konvencija o budućnosti Europe, a konačni tekst Ugovora usuglašen je na međuvladinoj konferenciji. Potpisan je 29. listopada 2004. u Rimu. Ustavni ugovor trebao je biti novi temeljni pravni akt Europske unije koji će zamijeniti prijašnje ugovore i donijeti određene promjene u načinu funkcioniranja EU-a. Međutim, slijedom negativnih rezultata referendumu u Francuskoj i Nizozemskoj, Ustavni ugovor nije ratificiran te stoga nije stupio na snagu. Umjesto njega, usuglašen je Ugovor iz Lisabona u koji su ugrađene pojedine odredbe Ustavnog ugovora.

→ **VIJEĆE EUROPE**
(*COUNCIL OF EUROPE /*
CONSEIL DE L'EUROPE)

Vijeće Europe je međunarodna organizacija koja u državama članicama promiče demokraciju, poštovanje ljudskih prava i pravnu državu, a njegovo je sjedište u Strasbourgu. Obrana i promicanje tih vrijednosti u Vijeću Europe nije tek unutarnja stvar država, nego zajednička odgovornost svih država članica. Vijeće Europe također je aktivno u održavanju i promicanju europskoga kulturnoga nasljeđa. Vijeće Europe osnovalo je 1949. godine deset europskih zemalja (Belgija, Danska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Norveška, Nizozemska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Švedska), a danas ima 47 članica. Sve članice Europske unije članice su i Vijeća Europe. Republika Hrvatske je članica Vijeća Europe od 1996. godine.

→ **VIJEĆE EUROPSKE UNIJE / VIJEĆE MINISTARA**
(*COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION/COUNCIL OF MINISTERS*
– *CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE/CONSEIL DES MINISTRES*)

Vijeće Europske unije (naziva se i Vijeće ili Vijeće ministara) najvažnije je tijelo Europske unije koje donosi odluke. Članovi su Vijeća resorni ministri država članica, koji se sastaju ovisno o temi o kojoj se raspravlja na Vijeću: vanjski poslovi, poljoprivreda, industrija i slično. Vijeće ministara stoga trenutačno zasjeda u 9 tzv. konfiguracija, među kojima su primjerice Vijeće za opće poslove i vanjske odnose te Vijeće za poljoprivredu i ribarstvo. Međutim, bez obzira na različit sektorski sastav ministara Vijeća, koji ovisi o temi o kojoj se raspravlja, Vijeće djeluje kao jedinstvena institucija.

Predsjedanje Vijećem ministara rotira se između država članica svakih šest mjeseci po unaprijed predviđenom rasporedu. Amsterdamskim ugovorom određeno je da glavni tajnik Vijeća djeluje i kao Visoki predstavnik za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, a u radu mu pomaže njegov zamjenik kojega izabire Vijeće jednoglasnom odlukom i koji je odgovoran za rad Glavnoga tajništva Vijeća. U sklopu institucionalnoga trokuta Unije (Europska komisija, Vijeće EU-a i Europski parlament) Vijeće zastupa interese država članica. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona Vijeće će i nadalje sačinjavati resorni ministri država članica koji će se sastajati u različitim sektorskim konfiguracijama. Promjena će nastati u predsjedanju Vijećem, budući da će Vijećem za vanjske poslove predsjedati Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (kojega imenuje Europsko vijeće), dok će u ostalim konfiguracijama i dalje postojati rotirajuće predsjedanje. Također, jačanjem uloge Europskog parlamenta u donošenju odluka, Vijeće će češće nego dotada donositi odluke suodlučivanjem s Europskim parlamentom.

→ **ZAHTJEV ZA ČLANSTVO**
(APPLICATION FOR MEMBERSHIP /
CANDIDATURE D'ADHÉSION)

Zahtjev za članstvo je kraće pismo koje potpisuje predsjednik države i/ili predsjednik vlade države podnositeljice zahtjeva. Zahtjevom se ističe europska pripadnost države podnositeljice zahtjeva, uključenje u EU kao cilj politike države podnositeljice zahtjeva te njezina spremnost za prihvaćanje svih ciljeva Unije, kao i obveza koje proizlaze iz članstva u Uniji. Zahtjev za članstvo može pratiti dokument koji ga sadržajno

podupire i u kojem se navode postignuća države podnositeljice zahtjeva u procesu približavanja EU-u. Zahtjev za članstvo upućuje se Vijeću EU-a, odnosno državi koja u to vrijeme njime predsjedava.

→ **ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA**

*(COMMON AGRICULTURAL POLICY – CAP /
POLITIQUE AGRICOLE COMMUNE – PAC)*

Zajednička poljoprivredna politika jedna je od zajedničkih politika EU-a, a definirana je još Rimskim ugovorom. Temelji se na zajedničkom unutarnjem tržištu i cilj joj je osiguravanje razumnih cijena za europske potrošače i odgovarajućih prihoda za poljoprivrednike preko ustroja zajedničkih poljoprivrednih tržišnih organizacija, primjene načela jedinstvenih cijena i financijske solidarnosti. Zajednička poljoprivredna politika jedna je od najvažnijih nadležnosti Europske unije, na koju se usmjerava nešto manje od polovice njezina proračuna.

→ **ZAJEDNIČKA VANJSKA I SIGURNOSNA POLITIKA**

*(COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY – CFSP /
POLITIQUE ÉTRANGÈRE ET DE SÉCURITÉ COMMUNE – PESC)*

Zajednička vanjska i sigurnosna politika ustanovljena je Ugovorom o Europskoj uniji kao nastavak prijašnje europske političke suradnje. Ona pruža okvir za zajedničku politiku obrane, koja bi u budućnosti mogla postati zajedničkom obranom. Sve odluke zajedničke vanjske i sigurnosne politike moraju se donijeti jednoglasno u Vijeću Europske unije. Ugovorom iz Lisabona predviđeno je uvođenje funkcije Visokog predstavnika Unije za vanjsku poslove i sigurnosnu politiku, koji će predstavljati Europsku uniju na međunarodnoj sceni.

MALI LEKSIKON EUROPSKIH INTEGRACIJA

NAKLADNIK:

**Ministarstvo vanjskih poslova
i europskih integracija**

UREDNIKA: Ksenija Brigljević

AUTORI:

Ksenija Brigljević, Ana Brnčić,
Iva Gotovac, Matija Očuršćak

RECENZENT:

Iris Goldner Lang

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: Petrak Žaja studio

ISBN: 978-953-7010-87-4

Naklada: 40 000 primjeraka

Rukopis dovršen u veljači 2008.

Zagreb, 2008.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u
Zagrebu pod brojem 662930.

**Ministarstvo vanjskih poslova
i europskih integracija**

Trg N. Š. Zrinskog 7- 8
10000 Zagreb

Tel. (01) 4569 964
Fax: (01) 4551 795, 4920 149
e-mail: infoeu@mvpei.hr

www.mvpei.hr

Besplatni info telefon Halo EU: 0800 622 622